

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM 1978/III.

(Válogatás a nyugat-európai országok és az USA 1978-as folyóirataiból.)
(II. rész.)

AESC	= Annales ESC (Paris)
AHR	= The American Historical Review (Washington)
AHRF	= Annales Historiques la Revolution Francais (Paris)
AfS	= Archiv für Sozialgeschichte (Bonn)
BIHR	= Bulletin of the Institute of Historical Research (London)
CEH	= Central European History (Atlanta, Georgia, Emory Univ.)
CSSH	= Comparative Studies in Society and History (London)
D	= Der Donauraum
DAEM	= Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters
EEQ	= East European Quarterly (Univ. of Colorado)
ESR	= European Studies Review (London)
GG	= Geschichte und Gesellschaft (Göttingen)
GWU	= Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Stuttgart)
H	= History (London)
HT	= History and Theory
HZ	= Historische Zeitschrift (München–Berlin)
JfG	= Jahrbuch für Geschichtswissenschaft
JGO	= Jahrbuch für Geschichte Osteuropas (München)
MA	= Le Moyan Ages (Bruxelles)
MIÖG	= Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung (Wien)
MÖS	= Mitteilungen des Österreichisches Staatsarchivs
MS	= Le Mouvement Social (Paris)
NRS	= Nuova Rivista Storica (Roma)
ÖO	= Österreichische Osthefte (Wien)
QS	= Quaderni Storici
R	= Regiew (New York at Binghampton)
RH	= Revue Historique (Paris)
RHD	= Revue d'Histoire Diplomatique (Paris)
RHDGM	= Revue d'Histoire de la Deuxieme Guerre Mondiale
RHMC	= Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine (Paris)
RSI	= Rivista Sto.rica Italiana (Napoli)
SCo	= Storia Contemporanea (Bologna)
SR	= Slavic Review (The Ohio State University)
SSt	= Studii Storici (Bologna)
Sü	= Südost-Forschungen (München)

VSW	= Vierteljahrschrift für Sozial und Wirtschaftsgeschichte (Wiesbaden)
VZ	= Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte (München)
ZHF	= Zeitschrift für Historische Forschung (Berlin)
ZO	= Zeitschrift für Ostforschung (Mahrburg ad Lahn)

ELMÉLET, MÓDSZERTAN

ALATRI, P.: Ragione e ragion di Stato. (Az értelem és az államérdek.)

SSt, 19. 1978 : 3. 657–666.

A racionalizmus és irracionálizmus állandó küzdelme a felvilágosodás századában.

BECKER, H.-J.: Protestatio, Protest. Funktion und Funktionswandel eines rechtlichen Instruments. (Protestatio, Protest. Egy jogi eszköz funkciója és funkcióváltozása.) ZHF, 1978 : 4. 385–412.

Jogtörténeti, jogelméleti tanulmány a tiltakozásról, mint jogi eszközzől, annak feladatáról és funkciójának megváltozásáról. A cikk első felében a protestatio – protestari elemzése a római és a középkori jogban, a II. részben az evangélikus rendek tiltakozását vizsgálja 1529-ben, végül a tiltakozás funkció és jelentésváltozását az Újkorban.

CANCRINI, T. – FREZZA, D.: Psicoanalisi e storia: elementi per un dibattito.

(Pszichoanalízis és történelem: egy vita elemei.)

QS, 38. 1978 : máj.–aug. 710–731.

A tárgyra vonatkozó legújabb irodalom kritikai áttekintése.

CAPOGROSSI, L.: Il campo semantico della schiavitù nella cultura latina del terzo e del secondo secolo a. C. (A rabszolgaság szemantikai vonatkozásai a latin kultúrában a Kr. e. harmadik és második században.)

SSt, 1978 : 4. 717–733.

A terminológia elemzése, a fogalmak tartalmi, minőségi változásai.

COHEN, S.: Bolscevismo e stalinismo. (Bolszevizmus és sztalinizmus.)

SSt, 1978 : 4. 685–714.

A kontinuitás és diszkontinuitás problémája a kérdés historiográfiájában.

CONZE, W.: Sozialgeschichte der Familie. Neue Literatur – Problem der Forschung. (A család társadalomtörténete. Új irodalom – kutatási problémák az új irodalom fényében.)

VSW, 65. 1978 : 3. 357–370.

Tájékoztatót ad a legújabb nyugatnémet és angolszász szakirodalom alapján a történeti családkutatás módszertani problémáiról.

M[A]C CULLAGH, C. Behan: Colligation and classification in history. (Gyűjtőfogalmak és osztályozás a történelemben.)

HT, 17. 1978 : 3. 267–284.

A cikk W. H. Walsh megállapítását vizsgálja, miszerint a rendszerező, osztályozó természettudománnyal ellentétben a történészek inkább gyűjtőfogalmak szerint csoportosítják, magyarázzák az egyes eseményeket, előzményeiket ill. következményeiket véve alapul a jellemző jegyek felkutatásában. A gyűjtőfogalmak sokfélék lehetnek és nem mindig jelentenek egyben osztályozást is, az osztályozás viszont nem feltétlenül az általánosítással.

- DETTI, T. – MIRRI, M. – VILLANI, P.: L'insegnamento della storia. (A történelem tanítása.)
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 1147–1179.
 Problémák a történelemtanítás és történelmi kutatások megszervezésével kapcsolatban – egyetemi tapasztalatok a rokon diszciplínákkal való kapcsolatok lehetőségeire – az egyetem befejezése utáni kutatások intézményeken belüli elősegítése.
- ELLIOTT, J. H.: Adamo e il Nuovo Mondo. (Ádám és az Újvilág.)
 RSI, 90. 1978 : 3. 606–611.
 XV–XVI. sz.-i európai elméletek az indiánok eredetéről.
- FABER, K.-G.: The use of history in political debate. (A történelem szerepe a politikai vitákban.)
 HT, 17. 1978 : 4. 36–67.
 Bár igaz az, hogy a történelem az élet tanító mestere, mindig az adott történelmi körülményektől függ, hogy milyen mértékig kell ill. hajlandók a felek összeegyeztetni a történelmi és a politikai realitásokat. Konkrét 19–20. századi példákon mutatja be a cikk a történelem példatár jellegét.
- FRIEDMAN, H.: World market, state, and family farm: social bases of household production in the era of wage labor. (Világpiac, állam és családi gazdaság: háztáji termelés a bérmunka korszakában.)
 CSSH, 1978 : 4. 545–586.
 Az 1930-as években, a világpiac kialakulásakor a búzatermelésben uralkodó szerepre tettek szert a családi gazdaságok. A gépesítés fokozódásával és így a kisebb munkaerőigénnyel jól fel tudták venni a versenyt a világpiacon a növekvő bérek miatt gondokkal küszködő kapitalista termeléssel a nyugati világban.
- FRIEDMAN, J.: Crises in theory and transformations of the world economy. (Az elmélet válsága és a világ gazdaság átalakulásai.)
 R, 2. 1978 : 2. 131–146.
 A vitaindítónak szánt cikk szerint elméleti modelljeink nincsenek összhangban a valósággal, így válságban van az „imperializmus-elmélet” is.
- GROSS, D.: Jacob Burckhardt and the critique of mass society. (Jacob Burckhardt és a tömegtársadalom kritikája.)
 ESR, 8. 1978 : 4. 393–410.
 A 19. századi német gondolkodó megvetette a tömegek társadalmát, javíthatatlannak tartotta, élesen elválasztotta a „magaskultúrát” a tömegek alacsonyabbrendű megnyilvánulásaitól. Marx optimista kritikájával szemben pesszimizmust sugall, nagy hatással volt a 20. századi gondolkodásra.
- HEUMOS, P.: Geschichtswissenschaft und Politik in der Tschechoslowakei. Entwicklungstrends der zeitgeschichtlichen Forschung nach 1945. (Történettudomány és politika Csehszlovákiában. A kortörténelmi kutatások fejlődési trendjei 1945 után.)

JGO, 1978 : 4. 541–576.
Kutatási beszámoló.

ISNENGI, M.: Valori popolari e valori „ufficiali” nella mentalità del soldato fra le due guerre mondiali. (Népi és „hivatalos” értékítéletek a katonai mentalitás köréből a két világháború között.)

QS, 38. 1978 : máj.–aug. 701–709.

A hivatalos ideológia behatolásának mértéke az alárendelt társadalmi osztályok tudatába.

HILLGRUBER, A.: Tendenzen, Ergebnisse und Perspektiven der gegenwärtigen Hitler-Forschung. (A jelenlegi Hitler-kutatás tendenciái, eredményei és perspektívái.)

HZ, 226. 1978 : 3. 600–621.

Az 1970-es években megjelent legfrissebb – elsősorban nyugat-német, angol, amerikai és Hitler-monográfiák áttekintése és kritikája.

JARAUSCH, K. H.: Promises and problems of quantitative research in Central European history. (A kvantitatív kutatások kilátásai és problémái a közép-európai történelemben.)

CEH, 11. 1978 : 3. 279–289.

A szerző megállapítja, hogy a kvantifikáció terén a Közép-Európával foglalkozó történészek messze elmaradnak a többiek mögött. Elemzi néhány nyugat-európai ország történéseinek álláspontját, a mérhető történelem útjában álló szemléleti és más akadályokat.

LEMARCHAND, G.: Un cas de transition du féodalisme au capitalisme: l'Angleterre. (A feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet egy esete: Anglia.)

RHMC, 25. 1978 : 2. 275–305.

A 16. sz.-tól Angliában valójában már nem a feudális termelési rend dominál, mégis, a kapitalizmus csak a 18. sz.-tól uralkodik gazdasági téren. E két évszázad alatt a két termelési mód egymás mellett él.

MAZZA, M.: Ritorno alle scienze umane. Problemi e tendenze della recente storiografia sul mondo antico. (Visszatérés a humán tudományokhoz. Az antik világra vonatkozó legújabb historiográfia problémái és irányzatai.)

SSt, 19. 1978 : 3. 469–507.

A legújabb nemzetközi irodalom áttekintése.

MEIER, C.: Ein antikes Äquivalent des Fortschrittsgedankens: Das „Könnens-Bewusstsein” des 5. Jahrhunderts v. Chr. (A haladás eszméjének antik megfelelője: az i. e. V. század „képesség tudata”).

HZ, 226. 1978 : 2. 265–317.

Vitakérdés: Vajon az ókorban ismerték-e a haladás gondolatát? A válaszok a teljes tagadástól a teljes igenlésig terjednek. Jelenleg az igenlő tendencia az uralkodó. A szerző erre a vitakérdésre keresi a választ.

- MEINIG, D. W.: The continuous shaping of America: a prospectus for geographers and historians. (Amerika folyamatos formálódása: útmutató a földrajztudósok és történészek számára.)
AHR, 83. 1978 : 5. 1186–1205.
- MIETHKE, J.: Geschichtsprozess und zeitgenössisches Bewusstsein – Die Theorie des monarchischen Papats im hohen und späteren Mittelalter. (Történelmi folyamat és egykorú tudat – A monarchikus pápaság elmélete az érett és késői középkorban.)
HZ, 226. 1978 : 3. 564–599.
- MOSCAT, C. L.: Aristotele e la cronologia ateniese. (Aristoteles és az athéni kronológia.)
RSI, 90. 1978 : 3. 595–605.
Az ellentmondásos kronológiai adatok összevetése és vizsgálata – módszertani tanulmány.
- NICOLINO, F.: Trotskij e la psicoanalisi. (Trockij és a pszichoanalízis.)
NRS, 62. 1978 : 5–6. 605–625.
Trockij kapcsolatai a bécsi pszichoanalista körökkel, a pszichoanalízissel kapcsolatos állásfoglalása munkásságában.
- RADDING, C. M.: Evolution of medieval mentalities: a cognitive-structural approach. (A középkori mentalitás fejlődése: ismeretelméleti – strukturális megközelítés.)
AHR, 83. 1978 : 3. 577–597.
A 6–13. század közötti időszak vizsgálatánál a 11. századtól figyelhető meg változás az emberek morális, törvénnyel, társadalommal szembeni felfogásában. Az egyén kötelességeit, erkölcsi öntudatát hangsúlyozó korszak nem pusztán az antik „reneszánsz”, sőt a reneszánszot éppen ez a mentalitásváltozás termelhette ki a középkori Nyugat-Európában.
- LE ROY LADURIE, E. – GOY, J.: La dime et le reste. XIVE–XVIIIe siècle. (A dézsma és a dézsma alá nem eső javak.)
RH, 527. 1978 : júl.–szept. 123–142.
Foglalkozik a dézsmajegyzékek forrásértékével, majd az 1977-ben Párizsban megrendezett „Dézsma” konferencia eredményeit ismerteti.
Függelék: A konferencián elhangzott előadások felsorolása, 139–142. p.
- RÜCKERT, J.: Zur Erkenntnisproblematik materialistischer Positionen in der rechtshistorischen Methodendiskussion. (Materialista pozíciók megismerési problematikájához a jogtörténeti módszertani vitákban.)
ZHF, 1978 : 3. 257–292.
Vita cikk. Uwe Wesel: Zur Methode der Rechtsgeschichte (A jogtörténet módszeréhez) c. cikkével vitatkozik a szerző.

SAPELLI, G.: Per la storia del sindacalismo fascista: tra controllo sociale e conflitto di classe. (A fasiszta szakszervezeti mozgalom történetéhez: a társadalmi kontroll és az osztályharc között.)

SSt, 19. 1978 : 3. 627–656.

A szakszervezeti mozgalom intézményes átalakítása, a valódi érdekek átértékelése a fasiszta rendszerben.

SCARDOZZI, M.: Comunità contadine e romanticismo rurale. (Parasztközösségek és falusi romantizmus.)

QS, 39. 1978 : szept.–dec. 1115–1121.

„Az átmenet történetével” foglalkozó csoport kutatási eredményeinek feldolgozása a kapitalizmus előtti korszakra vonatkozólag – a tanulmányok módszertani hiányosságai, fontos szempontok figyelembe nem vétele.

SCHIEDER, T.: The role of historical consciousness in political action. (A történeti tudat szerepe a politikai cselekvésben.)

HT, 17. 1978 : 4. Bh. 17. 1–18.

A 20. század néhány kiemelkedő személyiségének (pl. Lenin, de Gaulle, stb.) példáján elemzi a cikk a történelmi jelentőségű tettek, események felismerésének képességét.

SCHULZE, H.: Die Biographie in der „Krise der Geschichtswissenschaft”. (Az életrajz a „történettudomány válságában”.)

GWU, 1978 : 8. 508–518.

A szerző véleménye szerint az utóbbi negyedszázadban rendkívül erősen visszaesett az életrajzok részaránya a tudományos munkák összlétszámán belül.

ZIMMERMAN, W.: Dependency theory and the Soviet-East European hierarchical regional system: initial tests. (A függőség elmélet és a szovjet-kelet-európai hierarchikus regionális rendszer: kezdeti tesztek.)

SR, 37. 1978 : 4. 604–623.

Az elmélet hívei eddig elmulasztották összevetni a különböző rendszerű regionális egységek működését. A cikk úgy teszi próbára az elméletet, hogy a szovjet-kelet-európai függőségi rendszert összehasonlítja az USA-dél-amerikai rendszerrel az 1970-es években, vizsgálva a gazdasági, politikai és kulturális behatolást.

MARXIZMUS

BATES, T. R.: Il concetto di „cultura nazionalpopolare” di Gramsci. (Gramsci koncepciója a „nemzeti-népi kultúráról.”)

SCo, 9. 1978 : 3. 531–545.

A Gramsci koncepciójában körvonalazott „nemzeti-népi kultúra” lényege, el-képzelései az ilyen típusú kultúra hegemóniájának megvalósítására.

BREY, T.: Zu den Grundlagen des Eurokommunismus: Der Jugoslawische Marxismus. (Az eurokommunizmus alapjaihoz: a jugoszláv marxizmus.)
D, 1978 : 4. 125–153.

HANISCH, E.: Die Marx-Rezeption in der österreichischen Arbeiterbewegung.

(A Marx-recepció az osztrák munkásmozgalomban.)

SF, 37. 1978. 92–121.

A szerző a következő kérdéseket vizsgálja:

– Mit ismertek Marxtól az osztrák munkásmozgalomban?

– Hogyan ismerték Marxot?

– Mit tudtak Marxról az osztrák munkások tömegei?

Az utolsó kérdés megválaszolásához az osztrák munkásosztály ideológiai- és gondolkodásbeli struktúráját is megvilágítja a szerző. A vizsgálat időpontja: 1867-től 1888/89-ig.

STOLLBERG, G.: Marx, Engels und der Historische Materialismus. (Marx, Engels és a történelmi materializmus.)

GWU, 1978 : 9. 541–565.

Elméleti tanulmány.

SEGÉDTUDOMÁNYOK

BANN, S.: Historical text and historical object: the poetics of the Musée de Cluny.

(A történelem írott és tárgyi emlékei: a Musée de Cluny poézise.)

HT, 17. 1978 : 3. 251–266.

A cikk a Musée de Cluny létrejöttét (1843-ban lett a francia államé), alapítójának felfogását, a múzeumi tárgygyűjtés elveit, a tárgyi emlékek helyét elemzi a történetírásban.

GAMBI, L.: Un atlanta da 7 miliardi. (Egy 7 milliárdos atlasz.)

QS, 38. 1978 : máj.–aug. 732–747.

A Nemzeti Kutatási Tanács által kiadni készült olasz atlasz tervének kritikája.

SPRINGER, E.: Eine Quelle zum italienischen Schiffsbau des 17. Jahrhunderts im Wiener Haus-, Hof- und Staatsarchiv. (Egy forrás a XVII. századi olasz hajóépítéshez a bécsi Haus-, Hof- und Staatsarchívban.)

MÖS, 31. 1978. 26–40.

Két, XVII. századi olasz hajó tervrajza. A forrás részletes ismertetése, leírása.

HISTORIOGRÁFIA

BOYCE, D. G.: Public opinion and historians. (A közvélemény és a történészek.)

H, 63. 1978 : 208. 214–228.

A közvélemény fogalmának és kutatása módszereinek, lehetőségeinek elemzése

után a cikk a „politika-kutatók” és a történészek különböző megközelítési módjait mutatja be.

- BUSINO, G.:** All'epoca di Costanzo Rinaudo. (Costanzo Rinaudo korában.)
RSI, 90. 1978 : 4. 855–858.
Costanzo Rinaudo (1884–1922) történetfelfogása.
- CONTE, G.:** Mondo agrario e capitalismo organizzato: recenti libri tedeschi. (Agrárvilág és szervezett kapitalizmus: új német könyvek.)
QSt, 39. 1978 : szept.–dec. 1122–1130.
Az NSZK-ban folyó társadalomtudományi kutatások eredményeinek értékelése – a legújabb agrártörténeti munkák.
- ESPOSITO, A.:** La valutazione dell'opera di Bismarck nella Germania nazionalsocialista attraverso l'esame della storiografia e della pubblicistica. Parte prima. (Bismarck működésének értékelése a nemzetiszocialista Németországban a historiográfia és a publicisztika vizsgálatán keresztül. 1. r.)
SCo, t. 9. 1978 : aug. 663–681.
- FARR, J.:** Hume, hermeneutics, and history: a „sympathetic” account. (Hume, a szövegmagyarázat és a történelem: együttérző megközelítésben.)
HT, 17. 1978 : 3. 285–310.
A történész „szimpátiája”, „beleélése” Hume morális történetmegközelítésének alapelve volt, s rokon a „verstehen-elmélettel”, 18. századi előfutárának Hume tekinthető.
- FIELD, J. A. ifj.:** American imperialism: the worst chapter in almost any book. (Az amerikai imperializmus: csaknem minden könyv legrosszabb fejezete.)
AHR, 83. 1978 : 3. 644–668.
Az USA történetének 1880-as és 1890-es éveiről szóló történeti feldolgozások sematizmusa, retrospektív szemlélete ellen emel szót a szerző, megpróbál más magyarázatot adni a századvégi Amerika és a külvilág gazdasági, politikai kapcsolatainak természetére.
- FUBINI, L. M.:** Contributi e discussioni su alcuni aspetti del pensiero storiografico di Cesare Balbo. (Hozzászólások és viták Cesare Balbo historiográfiai felfogásának néhány vonatkozásával kapcsolatban.)
RSI, 90. 1978 : 4. 834–854.
A legutóbbi 10 év Balbo-interpretációinak mérlege.
- GALASSO, G.:** Una ipotesi di „blocco storico” oligarchico-borghese nella Napoli del '600: i „Seggi” di Camillo Tutini fra politica e storiografia. (Hipotézis egy oligarchikus-polgári „történelmi blokkról” Nápolyban az 1600-as években: Camillo Tutini „Seggi” c. könyve a politika és historiográfia között.)
RSI, 90. 1978 : 3. 507–529.
Tutini irodalmi munkásságának politikai-társadalmi vonatkozásai – Nápoly kulturális élete a XVII. sz.-ban.

- GOKHALE, B. G.: Nehru and history. (Nehru és a történelem.)
HT, 17. 1978 : 3. 311–322.
Indiában mind Gandhi, mind Nehru számára erős támaszt jelentett a múlt a 20. sz. politikai küzdelmeiben, de Nehru másként kezelte a múltat, mint Gandhi. A kettejük közötti történetfelfogásbeli különbséget és Nehrunak a történelem hasznával kapcsolatos elveit ismerteti a cikk.
- JONES, G.: Studi sul darwinismo. (Tanulmányok a darwinizmusról.)
SSt, 1978 : 4. 831–846.
Historiográfiai áttekintés.
- KELLOGG, F.: The historiography of Romanian independence. (A román függetlenség historiográfiája.)
EEQ, 12. 1978 : 3. 369–377.
Az 1877–78-as függetlenségi küzdelmekről megjelent műveket ismerteti röviden a cikk. Megállapítja, hogy még sok a tennivaló: több elsődleges forrást kellene közölni kritikai kiadásban, az eredeti nyelven. A kiemelkedő személyiségeket és intézményeket is részletesebben kellene tanulmányozni monográfiák keretében. Valamint szükség lenne a függetlenségi harc és a korabeli román nép társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális életének átfogó ismertetésére egy nagyszabású szintézis keretében.
- MOMMSEN, W. J.: Social conditioning and social relevance of historical judgements. (A történelmi ítéletek társadalmi meghatározottsága és érvényessége.)
HT, 17. 1978 : 4. Bh. 17. 19–35.
A történetít ítéleteiben kétségtelenül befolyásolja bizonyos mértékig a társadalom, amelyben él. Eldöntendő tehát, hogy mennyire objektívek ítéletei a múltról.
- SOT, M.: Historiographie episcopale et modèle familial en Occident au IX e siècle. (Püspöki történetírás és családmodell Nyugaton a 9. sz.-ban.)
AESC, 33. 1978 : 3. 433–449.
A szerző a Gesta Episcoporumok alapján püspöki családokat vizsgál és ezeket jellemzi.
- VENTURI, F.: Le „Meditazioni sulla economia politica” di Pietro Verri. Edizioni e discussioni. (Pietro Verri „Elmélkedések a gazdaságpolitikáról” c. műve. Kiadásai és körülötte folyó viták.)
RSI, 90. 1978 : 3. 530–594.
P. Verri munkája Milano XVIII. sz.-i gazdaság- és pénzpolitikájáról – egykorú hatása, visszhangja.
- VIDAL-NAQUET, P.: Flavius Josèphe et Masada. (Josephus Flavius és Masada.)
RH, 527. 1978 : júl.–szept. 3–21.
Josephus Flavius: A zsidó háború című művében leírt, Masada város ostromakor történt események értékelése.

TECHNIKATÖRTÉNET

HAUSEN, K.: Technischer Fortschritt und Frauenarbeit im 19. Jahrhundert. Zur Sozialgeschichte der Nähnmaschine. (Technikai haladás és női munka a 19. században. A varrógép társadalomtörténetéhez.)

GG, 4. 1978 : 2. 148–170.

Az Egyesült Államokban már a múlt század ötvenes éveiben elterjedt a varrógép, mint az első technikai tömegfogyasztási cikk a piacon. Ezt követte a század végén a kerékpár. A varrógép ára és eladási módszerei egyaránt a későbbi tömegfogyasztási struktúra első megnyilvánulási formájaként értelmezhetőek. A cikk a továbbiakban a varrógépnek a nők társadalmi helyzetére gyakorolt hatását elemzi. Németországban a kispolgári rétegek asszonyai számára szinte kizárólagos lehetőséggé vált a konfekcióiparban való elhelyezkedés.

LUDWIG, K.-H.: Entwicklung, Stand und Aufgaben der Technikgeschichte. (A technikatörténet fejlődése, helyzete és feladatai.)

AFS, 18. 1978. 502–523.

Áttekintés az NSZK technikatörténeti kutatásairól, historiográfiai tanulmány, a technikatörténet története Marxtól napjainkig.

RAMMERT, W.: Technik und Industriearbeit in der soziologischen Forschung.

(Technika és ipari munka mint a szociológiai kutatás tárgyai.)

GG, 4. 1978 : 2. 234–246.

Ropohl cikkére „építve” Rammert a technikakutatás filozófiai, antropológiai és szociológiai alapjait igyekszik feltárni.

ROPOHL, G.: Historische und systematische Technikforschung. (Történeti és rendszeres technikakutatás.)

GG, 4. 1978 : 2. 223–234.

A szerző szerint az eddigi technikatörténeti kutatások csak kiegészítő szerepet játszottak, mintegy segédeszköz szerepet töltek be a történeti szintézisek megalkotásánál.

TÖRTÉNELEM TANÍTÁS

BUHR, Hermann de: Darstellung und Funktion der Hanse in den deutschen Schulgeschichtsbüchern der letzten hundert Jahre. (A Hanza ábrázolása és funkciója a német történelmi tankönyvekben az utolsó száz évben.)

GWU, 1978 : 10. 693–701.

DÜMLLER, K. – GRASSMANN, S.: Geschichtsunterricht in der Bundesrepublik Deutschland. (Történelemoktatás az NSZK-ban.)

GWU, 1978 : 10. 629–649.

A „Német Történelemtanárok Szövetsége” 1977-ben körkérdezt dolgozott ki, azzal a céllal, hogy képet kapjanak a 11 szövetségi állam történelemoktatásának

helyzetéről. A cikk részletesen mutatja be a különböző fokú osztályokban lezajlott felméréseket, s a körkérdés eredményeiből levonható következtetéseket. Számos táblázat, kimutatás egészíti ki a cikket.

KOSTHORST, E.: Von der „Umerziehung“ über den Geschichtsverzicht zur „Tendenzwende“. (Az „átneveléstől“ a történelemről való lemondáson át a „tendencia megváltozásáig“. A történelemoktatás önrítelmezése és közértékelése a háború utáni korszakban.)
GWU, 1978 : 9. 566–583.
A történelemoktatás története az NSZK-ban 1945-től 1975-ig.

ROHLFES, J.: Friedensforschung, Friedenspädagogik und Geschichtsunterricht. (Békekutatás, békepedagógia és történelemoktatás.)
GWU, 1978 : 12. 745–777.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

BECKER, J.-J.: „L été 1914“ de Roger Martin du Gard, un ouvrage d'histoire?
(Roger Martin du Gard „1914 nyara“ c. könyve történelmi mű-e?)
RHMC, 25. 1978 : 2. 213–234.

Az író művében azt akarta bemutatni, hogyan kellett volna viselkedniük a pacifistáknak, hogy megakadályozzák a háborút. A könyvben ábrázolt szocialisták nem az 1914-esekre hasonlítanak, hanem olyanok, mint a huszas évek kommunistái. A szakszervezeti unio és a baloldali pártok összefogása is csak a Népfront alatt valósult meg úgy, ahogy ezt a regény leírja.

BREND, B.: Le développement de „l'observateur à la tour“ comme motif littéraire dans l'oeuvre de Chrétien de Troyes. (A „toronyőr“ mint irodalmi motívum fejlődése Chrétien de Troves életművében.)
MA, 1978 : 3–4. 443–477.
Irodalmi elemzés a XII. századi költő műveinek a mai olvasóra gyakorolt vizuális hatásáról.

BRUNI, F.: Traduzione, tradizione e diffusione della cultura: contributo alla lingua dei semicolti. (Fordítások, hagyományok és a kultúra terjedése: adalék a fél-műveltek nyelvéhez.)
QS, 39. 1978 : máj.–aug. 523–554.
Két 14. századi vulgarizáció elemzése.

CARDINI, F.: Alfabetismo e livelli di culture nell'età comunale. (Az írni–olvasnítás és a kultúra szintje a városállamok korában.)
QS, 38. 1978: máj.–aug. 488–522.
Az írás–olvasás iránti igény és szükséglet hirtelen megnövekedésének gazdasági és társadalmi okai.

- CAROZZI, C.:** Les fondements de la tripartition sociale chez Adalbéron de Laon. (A társadalom hármass felosztásának alapjai Adalbéron de Laonnál.) AESC, 33. 1978 : 4. 683–703.
Adalbéron de Laonnak a „Poème au roi Robert” c. művét vizsgálja. A mű 1027 és 1030 között keletkezett. A következő részekre osztja fel a társadalmat: oratores (papok), bellatores (katonák), laboratores (dolgozók). A cikkben a szerző ennek a felosztásnak a mélyebb gyökereit mutatja be, elsősorban filológiai módszerekkel.
- CHALON, L.:** Le poète du Cantar de mio Cid s'est inspiré de Salluste? (A Cantar de mio Cid költőjét Sallustius inspirálta?) MA, 84. 1978 : 3–4. 479–490.
Nem fogadja el M. C. Smith hipotézisét, mely szerint a „Cantar” egyik epizódja (Castejón bevétele) a „Bellum Iugurthinum” egy részletének (Capsa elfoglalása) közvetlen átvétele lenne. A részlet eredetét az 1081-es történeti eseményekben kell keresni.
- CHARTIER, R. – REVEL, J.:** Université et société dans l'Europe moderne: position des problèmes. (Egyetem és társadalom a modern Európában: Problémafelvetés.) RHMC, 25. 1978 : 3. 353–375.
Az újkori (16–18. sz.-i) egyetem összehasonlítása a középkorival.
- DUCCINI, H.:** Regard sur la littérature pamphlétaire en France au XVIIe siècle. (A XVII. századi pamfletirodalom áttekintése.) RH, 528. 1978 : okt.–dec. 313–339.
Mennyiségi szempontú áttekintés. A művek számát, a példányszámokat, a valóslási megoszlást, a főbb témákat mutatja meg.
- FLORI, J.:** Chevalerie et liturgie. Remise des armes et vocabulaire „chevaleresque dans les sources liturgiques du IXe au XIVE siècle (suite et fin.) (Lovagság és liturgia. A fegyverek átadása és a „lovagi” szótár a IX–XIV. századi liturgikus forrásokban. Befejező rész.) MA, 84. 1978 : 3–4. 409–442.
A „De benedictione novi militis” és a Szent Péter bazilika lovaggá ütésliturgiájának elemzése után megállapítja, hogy ezeket a király- illetve császárkoronázások ordo-jából kölcsönözték, de tartalmukat speciálisan lovagi etikának tekintették. (Függelék: A tanulmányban használt források közlése 427–442.)
- FURET, F.:** De l'homme sauvage à l'homme historique: l'expérience américaine dans la culture française. (A vadembertől a történelmi emberig: Amerika élménye a francia kultúrában.) AESC, 33. 1978 : 4. 729–739.
A cikk az Amerika-mítosz alakulását kíséri végig elsősorban az irodalomban, Rousseau, Pauw, Chateaubriand és Volney műveiben. Az Amerika-mítosz az egyszerűség, a boldog vadság képzetéhez is kötődik körülbelül a jakobinus diktatúra bukásáig tartó időszakban. Később már az az elképzelés kerül előtérbe, hogy Amerika primitív társadalom, amit a tulajdonnak kell civilizálnia.

- GRIBAUDI, M.:** *Storia orale e struttura del racconto autobiografico.* (Szóbeli történelem és az elbeszélő önéletrajzok struktúrája.)
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 1131–1146.
 Torinóban folyó kutatások az elbeszélések struktúrájával, az időhasználat változóságával kapcsolatban.
- GREEN, W. P.:** *The Karaites passage in A. Anatoli's Babi Yar.* (A karaitokról szóló rész Anatolij Kuznyecov *Babi Jar* c. regényében.)
 EEQ, 12. 1978 : 3. 283–287.
 A regény szerint 1941-ben Kijevben karaitokat végeztek ki a németek. Ez azonban további kutatásra és bizonyításra szorul, mivel a karaitákat sem a cári Oroszország, sem Németország nem tekintette zsidóknak és tilos volt ellenük fellépni.
- LAMM, H.:** *Voltaire et l'idée de paix à l'occasion du bicentenaire de la mort de Voltaire.* (Voltaire és a béke gondolata Voltaire halálának kétszázadik évfordulója alkalmából.)
 RHD, 92. 1978 : 3–4. 262–274.
 A cikk e gondolat előfordulását a *Dictionnaire philosophique* és a *Siècle de Louis XIV.* c. művekben elemzi.
- LUCCHI, P.:** *La Santacroce, il Salterio e il Babuino: libri per imparare a leggere nel primo secolo della stampa.* (Santacroce, Salterio e Babuino: könyvek az olvasás elsajátításához a nyomtatás első századában.)
 QS, 38. 1978 : máj.–aug. 593–630.
 A nyomtatás megindulásának hatása az írni-olvasnitudás terjedésére – a nyomdai termékek a félművelt társadalmi osztályok számára szánt nagy hányada – az első tankönyv-jellegű kiadványok.
- MINNICH, N. H. – MEISSNER, W. W.:** *The character of Erasmus.* (Erasmus jelleme.)
 AHR, 83. 1978 : 3. 598–624.
 A pszichiáter és a történész megpróbálja feloldani a látszólagos ellentmondásokat Erasmus jellemében és eljut egy pszichoanalitikai szempontból érthetőbb megoldáshoz, amely a történeti adatokkal is összhangban áll.
- PARENTE, F.:** *Qualche appunto sugli Actus Beati Syluestri.* (Néhány megjegyzés az Actus Beati Syluestri-hez.)
 RSI, 90. 1978 : 4. 878–897.
 A Szilveszter-legenda kiadásai, forrásai.
- PETRUCCI, A.:** *Per la storia dell'alfabetismo e della cultura scritta: metodi – materiali – quesiti.* (Az írni-olvasnitudás és az írott kultúra történetéhez: módszerek – anyag – problémák.)
 QS 13. 1978 : 2. 451–465.
 Források az írott kultúra történetének tanulmányozásához – A rokon diszciplínák bekapcsolása a legfontosabb problémák megoldására.

- POKORNY, V.:** *Clementia Austriaca. Studien zur Bedeutung der clementia Principis für die Habsburger im 16. und 17. Jahrhundert. (Clementia Austriaca. Tanulmányok a clementia Principis jelentőségéhez a Habsburgoknál a 16. és 17. században.)*
MIÖG, 1978 : 3–4. 310–364.
 Az antik *clementia Principis*, *clementia*, mint a középkor uralkodó erénye, a *Clementia Austriaca* a korai újkor historiográfiájában, propagandájában és dicsőítő beszédeiben, a *Clementia Austriaca*, mint képi allegória.
- SEIDEL-MENCHI, S.:** *Un'opera misconosciuta di Erasmo? Il trattato pseudocipriano „De duplici martyrio”.* (Erasmus egy ismeretlen munkája? A Ciprianus álneve alatt megjelent értekezés „A kettős vértanúságról”.)
RSI, 90. 1978 : 4. 709–743.
 Az Erasmus által Ciprianus püspök munkájaként kiadott értekezés szerzőségének vizsgálata – szövegelemzés.
- SIMONE, R.:** *Scrivere, leggere e capire. (Írni, olvasni és megérteni.)*
QS, 38. 1978 : máj.–aug. 666–682.
 Írott szövegek vizsgálata tartalmuk, kifejezésmódjuk, struktúrájuk szempontjából.
- De SIMONE, A.:** *Sull'iconologia di Pavel Florenskij. (Pavel Florenskij ikonológiájáról.)*
NRS, 62. 1978 : 5–6. 626–634.
 Módszertani szempontok a képmagyarázathoz.
- NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK**
- BAUMGART, W.:** *Die grossen Friedensschlüsse der Neuzeit (1435–1945). Ein Forschungsüberblick. (Az újkor nagy békeszerződései, 1435–1945. A kutatás áttekintése.)*
GWU, 1978 : 12. 778–806.
 A szerző rövid áttekintésében felsorolja az újkor legfontosabb békeszerződéseit Arras-tól Versailles-ig, rövid jellemzést ad a szerződésekről, s a rávonatköző irodalom közül néhányat megemlít.
- EKBERG, C. J.:** *Honoré Courtin and the Cologne conference of 1673. (Honoré Courtin és az 1673-as kölni konferencia.)*
ESR, 8. 1978 : 3. 305–22.
 A francia–dán háborút lezárni készülő konferencia eredménytelen volt ugyan, de története és a francia diplomata tevékenysége fényt vet XIV. Lajos politikájára, a politika és a személyiségek összefüggéseire.
- AUER, L.:** *Zur Rolle Italiens in der österreichischen Politik um das spanische Erbe. (Itália szerepe a spanyolországi örökösödésért folytatott osztrák politikában.)*
MŰS, 31. 1978. 52–72.
 Az olasz és osztrák politika kapcsolata a XVII. században.

- CHAPPERT, M.: Jules Erckmann et les débuts de la mission militaire française au Maroc (1877–1883). (Jules Erckmann és a marokkói katonai misszió (1887–1883).)
RHD, 92. 1978 : 3–4. 275–320.
A rendkívül aktív első marokkói katonai misszió vezetője Erckmann volt. A cikk ismerteti a misszió létrejöttének előzményeit, szervezeti felépítését és főleg Erckmann marrakeshi tevékenységét.
- MARINESCU, B. – RĂDULESCU-ZONER, S.: American consular reports about Romania's struggle to win independence (1877). (Amerikai konzuli jelentések Románia függetlenségi törekvéseiről, 1877.)
EEQ, 12. 1978 : 3. 349–358.
- FRASER, T. G.: India in Anglo-Japanese relations during the First World War. (India az angol–japán kapcsolatokban az első világháború idején.)
H, 1978 : 209. 366–382.
Az 1905-ös orosz–japán háború már rádöbentette a világot és benne a gyarmatait féltő Angliát, hogy Japán nagyhatalommá kezd válni. A japán expanzió azonban csak 1915 után lett komolyabban téma és Anglia a háború végéig bizalmatlan maradt szövetségeseivel szemben.
- SOUTOU, G.-H.: La France et les Marches de l'Est, 1914–1919. (Franciaország és a keleti terjeszkedés, 1914–1919.)
RH, 528. 1978 : okt.–dec. 341–388.
A Rajna-vidékre, Belgiumra, Luxemburgra vonatkozó francia elképzelések (semlegességi állapotba kényszerítés, okkupáció, annexió) változása az I. világháború alatt. A francia anyag mellett orosz, török, amerikai diplomáciai források felhasználásával.
- SMALLWOOD, J.: Banquo's ghost at the Paris peace conference: the United States and the Hungarian question. (Banquo szelleme a párizsi békekonferencián: az Egyesült Államok és a magyar kérdés.)
EEQ, 12. 1978 : 3. 289–307.
A cikk emigráns magyar és nyugati szerzők műveire, valamint korabeli dokumentumokra épül.
- STOAKES, G.: „More unfinished business?” Some comments on the evolution of the Nazi, foreign policy programme, 1919–24. („Még több befejezetlen ügylet?” Gondolatok a náci külpolitikai program fejlődéséhez. 1919–24.)
ESR, 8. 1978 : 4. 425–42.
Hitler gondolatait csak a többi náci íróval való összevetés után tudjuk kellőképpen történeti perspektívába helyezni. Meg kell vizsgálni, kik voltak rá hatással a szövetségeskérés során.
- POHL, K. H.: Die „Stresemannsche Aussenpolitik” und das westeuropäische Eisenkartell 1926. „Europäische Politik” oder nationales Interesse? (A „Stresemann-

- külpolitika" és a nyugateurópai Acélkartell 1926. „Európai politika" vagy nemzeti érdek?)
 VSW, 65. 1978 : 4. 511–535.
- MIYAKE, M.: Japans Beweggrund für den Abschluss des Dreimächtepakts Berlin–Rom–Rokio. Zum Forschungsstand in Japan. (Japán indítóoka a Berlin–Róma–Tokio háromhatalmi szerződés megkötésére. A kutatások állása Japánban.)
 GWU, 1978 : 11. 681–692.
- MIKOLETZKY, L.: Österreich, Italien und der abessinische Krieg 1935/36. Politik, Meldungen und Streiflichter. (Ausztria, Olaszország és az 1935/36-os abesszin háború. Politika, jelentések és megvilágítás.)
 MOS, 31. 1978. 487–501.
- BRÜGEL, J. W.: Der Runciman-Bericht. (A Runciman-jelentés.)
 WfZ, 26. 1978 : 4. 652–660.
 A közlemény röviden ismerteti az angol közvetítő 1938-as jelentését a Szudéta-kérdésről.
- BOREJSZA, J. W.: L'Italia e la guerra tedesco-polacca del 1939. (Olaszország és az 1939-es német–lengyel háború.)
 SCo, 1978. aug. t. 9. 607–662.
 Az olasz–lengyel diplomáciai kapcsolatok alakulása Ciano naplója és a vonatkozó lengyel emlékirat-irodalom alapján.
- PAVLOWITCH, K. St.: Yugoslav–British relations 1939–1941 as seen from British sources. (A jugoszláv–brit viszony 1939–1941-ben brit források alapján.)
 EEQ, 12. 1978 : 3. 309–339.
 Kb. 25.000 dokumentum vizsgálata alapján elemzi a viszonyokat a szerző, felsorolja az eseményeket időrendi sorrendben.
- PAVLOWITCH, S. K.: The king who never was: an instance of Italian involvement in Croatia, 1941–43. (A sohasemvolt király: az olasz beavatkozás egyik példája Horvátországban, 1941–43.)
 ESR, 8. 1978 : 4. 465–87.
 A csatlósállam szorosabb ellenőrzését szolgáló terv Horvátország királysággá alakítására egy olasz királyi házból származó herceg alatt irreális, időszerűtlen elképzelés volt az olasz politika részéről. A kiszemelt Spoleto hercege határozott realitásérzékkel nem fogadta el a trónt, sőt ellent mert mondani Mussolininek is.
- BOTSAS, E. N.: The Big Powers and inter-Balkan economic relations. (A nagyhatalmak és a Balkánon belüli gazdasági kapcsolatok.)
 EEQ, 12. 1978 : 3. 257–282.
 A cikk a balkáni országok közötti kereskedelem ellen ható tényezőket vizsgálja a két világháború között, majd a második világháború után.

EGYETEMES TÖRTÉNELEM (EURÓPA)

- HLAWITSCHKA, E.: *Nachfolgeprojekte aus der Spätlezeit Kaiser Karls III. (Utódlási tervek III. Károly császár késői időszakából.)*
 DAEM, 34. 1978 : 1. 19–50.
 III. Károly: 876–887, keleti frank király, 881–887 között római császár.
- FERLUGA, J.: *Dignitari e funzionari bizantini. (Bizánci méltóságviselők és funkcionáriusok.)*
 RSI, 90. 1978 : 4. 810–817.
 A bizánci állam struktúrájának rekonstrukciója a IX–X. századi császári udvari méltóságviselők listái alapján – egy új forráskiadvány elemzése, kutatási szempontok.
- SCHIMMELPFENNIG, B.: *Zölibat und Lage der „Priestersöhne“ vom 11. bis 14. Jahrhundert. (A cölibátus és a „papak gyermekeinek” helyzete a XI–XIV. században.)*
 HZ, 227. 1978 : 1. 1–44.
- HIESTAND, R.: *Zum Leben und zur Laufbahn Wilhelms von Tyrus. (W. T. életéről és életpályjáról.)*
 DAEM, 34. 1978 : 2. 345–380.
 Történetíró, politikus és egyházfejedelem, kétségtelenül a latin Kelet legjelentősebb személyiségei közé tartozik. 1130 körül született Jeruzsálemben.
- ELZE, R.: *Sic transit gloria mundi. Zum Tode des Papstes im Mittelalter. (Sic transit gloria mundi. A pápa halálához a középkorban.)*
 DAEM, 34. 1978 : 1. 1–18.
 A pápai holttest, illetve a halott pápa sorsa a középkorban. A szerző szerint: „A pápa, mint Krisztus helytartója több volt, mint a világi urak; fölöttük állt; halála után a pápával emberként gyakran rosszabbul bántak, mint bármilyen más emberrel... Sic transit gloria mundi”.
- FAVREAU, M.-L.: *Die italienische Levante-Piraterie und die Sicherheit der Seewege nach Syrien im 12. und 13. Jahrhundert. (Az olasz-levantei kalózkodás és a szíriai tengeri utak biztonsága a 12. és 13. században.)*
 VSW, 65. 1978 : 4. 461–511.
 A szerző eddig kevésbé kutatott témával: a keresztény kalózkodással foglalkozik. A kereszteshadjáratok és a Jeruzsálemi királyság megalapítása következtében virágzásnak indult Földközi-tengeri kalózkodás okait elemelve, részletesen tárgyalja a velencei, pisai, genovai kalózkodás történetét, az államok ezügyben kötött kölcsönös „megnemtámadási szerződéseit” és azok kijátszását.
- ANSELMINI, S.: *Per la storia economica del piccolo cabotaggio: Pattivita di un burchio adriatico (1409–1410). (A partmenti hajózás gazdaságtörténetéhez: egy adriai dereglye tevékenysége. 1409–1410.)*

NRS, 62. 1978 : 5–6. 521–548.

Az egyes kikötők közötti közlekedést, szállításokat biztosító helyi járatok szerepe a partmenti települések életében.

RABA, J.: Russisch–Livländische Beziehungen am Anfang des 16. Jahrhunderts: Partnerschaft oder Konfrontation? (Orosz–livóniai kapcsolatok a XVI. század elején: Partnerkapcsolat vagy konfrontáció?)

ZO, 1978 : 4. 577–587.

A XVI. század elején alapvetően megváltozott az orosz–livóniai kapcsolatok jellege. A két egyenlőtlen partner vitája, harca a gazdasági és diplomáciai érdekek területén konfrontációvá változott, olyannyira, hogy a következő nemzedék már a livóniai háború éveit élte át.

GUYON, E.-F.: Le tour d'Europe de Montesquieu (1728–1729). (Montesquieu európai utazása (1728–1729).)

RHD, 92. 1978 : 3–4. 241–261.

Montesquieu utazásai élményeit elsősorban az „A törvények szelleme”

Esprit des lois c. művében használta fel. A cikk ismerteti európai utazásainak állomásait.

BAULANT, M. – LE ROY LADURIE, E. – DEMONET, M.: Une synthese provisoire: les vendanges du XVe au XIXe. siècle. (Egy ideiglenes szintézis: szüret a XV–XIX. sz.-ig.)

AESC, 33. 1978 : 4. 763–771.

A korszak meteorológiai viszonyait vizsgálja a cikk, valamint ezek hatását a szüret időpontjára és lefolyására.

WAGNER, H.: Die Lombardei und das Freimaurerpatent Josephs II. von 1785.

(Lombardia és II. József 1785-ös szabadkőműves rendelete.)

MÖS, 31. 1978. 136–153.

HARVEY, A. D.: European attitudes to Britain during the French revolutionary and Napoleonic era. (Európa és Anglia a francia forradalom és Napoleon idején.)

H, 63. 1978 : 209. 356–365.

FURLANI, S.: Metternichs Plan einer italienischen Zentraluntersuchungskommission auf dem Kongress von Verona. (Metternich terve egy olasz központi vizsgálóbizottság létrehozására a veronai kongresszuson.)

MÖS, 31. 1978. 181–195.

FLEISCHHAUER, I.: Polenfrage und russische Öffentlichkeit 1863: Die Stellungnahme N. N. Strachovs. (A lengyel kérdés és az orosz közvélemény 1863-ban: N. N. Sztrahov állásfoglalása.)

JGO, 1978 : 4. 525–540.

Az 1863-as lengyel felkeléssel kapcsolatos vélemények, állásfoglalások polarizálták Oroszország közvéleményét. A szerző Sztrahov véleményét elemzi.

N. N. Sztrahov (1828–1896) a lengyel felkelés idején társszerkesztője volt a „Vremja” c. irodalmi-politikai folyóiratnak, amelyet Dosztojevskij szerkesztett.

- SIMSON, J.:** Die Flussverunreinigungsfrage im 19. Jahrhundert. (A folyóvizek szennyeződésének kérdése a 19. században.)
VSW, 65. 1978 : 3. 370–391.
A 19. században nem a tengerek szennyeződése jelentette a fő veszélyt, mint manapság, hanem a belvizek szennyezettsége. A fő szennyező anyagok a nehézfémek, a cián, valamint a különféle ásványolajok voltak.
- BULLEN, R.:** Party politics and foreign policy: whigs, tories and Iberian affairs. 1830–6. (Pártpolitika és külpolitika: whigek, toryk és az ibériai félszigetre vonatkozó ügyek. 1830–6.)
BIHR, 123. t. 51. 1978 : máj. 37–59.
A portugál és spanyol trónválság harcaiban a stabil politikai rendszer létrehozásához fűződő brit érdekek, a tory és whig felfogás konfliktusa, egymással szembeálló külpolitikai programjuk ideológiai alátámasztása.
- GOLLWITZER, H.:** Demokratische Agrarbewegungen als europäisches Phänomen im 20. Jahrhundert. (Demokratikus agrármozgalmak, mint a XX. század európai jelensége.)
HZ, 227. 1978 : 3. 529–551.
A szerző áttekintése az európai agrármozgalmakról, agrárpártokról, politikai agrarizmusról.
- FISCHER, Peter G.:** Der Handelsvertrag zwischen Österreich–Ungarn und Italien vom Jahre 1906. Eine Fallstudie zum Verhältnis von wirtschaftlichem Interesse und politischem Entscheidungsprozess in der Habsburger-monarchie. (Az 1906. évi osztrák–magyar–olasz kereskedelmi szerződés. Esettanulmány a gazdasági érdek és a politikai döntési folyamat viszonyához a Habsburg Monarchiában.)
MÖS, 31. 1978. 347–362.
- MARKS, S.:** The myths of reparations. (A jóvátételek mítosza.)
CEH, 11. 1978 : 3. 231–255.
A központi hatalmaknak az I. világháború utáni jóvátételei körül mutatkozó félreértések tisztázására ismerteti a jóvátételek fajtáit és sorsát.
- PETERSEN, J.:** Il fascismo italiano visto dalla Repubblica di Weimar. (Az olasz fasizmus, ahogy a Weimari Köztársaság látta.)
SCo, 1978 : 3. t. 9. 497–529.
Az Olaszországban végbement politikai változásokat kísérő fokozott német érdeklődés – irodalmi áttekintés.
- MRAZ, G.:** Die Bedeutung des „Anschlusses” für die Beurteilung des Nationalsozialismus durch die römische Jesuitenzeitschrift „Civiltà Cattolica”. (Az „Anschluss”

jelentősége a nemzetiszocializmus megítélése szempontjából a római jezsuita folyóiraton, a „Civiltà Cattolica”-n keresztül.)
MÖS, 31. 1978. 502–517.

MACDONALD, C. A.: The Venlo affair. (A Venlo ügy.)

ESR, 8. 1978 : 4. 443–64.

1939-ben a holland–német határon angol hírszerző tiszteket csaltak kelepcebé a németek. A cikk a két fél céljait, indítékait, a hírszerzők sorsát vizsgálja, kiemelve a német vezetés belső viszonyait.

GIOVAGNOLI, A.: La Pontifica Commissione Assistenza e gli aiuti americani (1945–1948). (A pápai segélybizottság és az amerikai segély. 1945–1948.)
SCo, 1978 : 5–6. 1081–1111.

Az amerikai segély jelentős részének a pápai segélybizottság felé irányítása – a segély mértéke, az elosztás szempontjai.

STEININGER, R.: England und die deutsche Gewerkschaftsbewegung 1945/46.

(Anglia és a német szakszervezeti mozgalom 1945–46-ban.)

AfS, 18. 1978. 41–118.

A nyugat-német szakszervezeti mozgalom újjáépítése a II. világháború után.

Az angol szakszervezeti politika a gyakorlatban az angol megszállási övezetben.

SLEZAK, F.: Dreissig Jahre Rat für gegenseitige Wirtschaftshilfe. (A KGST harminc éve.)

D, 1978 : 3. 85–96.

SCHLÖGL, L.: Kirchliche Presse und nationale Minderheiten in den kommunistischen Ländern. (Egyházi sajtó és nemzetiségi kisebbségek a kommunista országokban.)

D, 1978 : 3. 117–119.

DÉLKELET-EURÓPA

FAROQHI, S.: The Early History of the Balkan Fairs. (A balkáni vásárok korai története.)

SF, 37. 1978. 50–68.

HANDŽIĆ, A.: Ein Aspekt der Entstehungsgeschichte osmanischer Städte im Bosnien des 16. Jahrhunderts. (Az oszmán városok keletkezéstörténetének aspektusa a XVI. századi Boszniában.)

SF, 37. 1978. 41–49.

A szerző tanulmányában a boszniai városok genézisében azt az aspektust világítja meg, hogy a városi településeknél hogyan keletkezett a keleti-izlám jelleg. Ezenkívül azt a szerepet vizsgálja, amelyet a városiasodási folyamatban az iszlám kegyes alapítványok (evqāf) játszottak.

MERIAGE, L. P.: The first serbian uprising (1804–1813) and the nineteenth-century origins of the eastern question. (Az első szerb felkelés 1804–1813 és a keleti kérdés 19. századi gyökerei.)

SR, 37. 1978 : 3. 421–439.

A felkelés új korszakot nyitott a keleti kérdés történetében. Az ottomán hatalom elleni kihívás más-más mértékben érintette a közel-keleten érdekelt hatalmakat (Franciaországot, Oroszországot, Ausztriát és Angliát). Ezek reagálása a felkelésre elsőként fedte fel a 19. századi közel-keleti nagyhatalmi diplomácia erővonalait.

SRDANOVIĆ-BARAĆ, O.: Österreich und das Belgrader Paschalik am Vorabend des ersten serbischen Aufstands. Zur Geschichte der österreichisch-serbischen Wirtschaftsbeziehungen. (Ausztria és a belgrádi pasalik az első szerb felkelés előestéjén. Az osztrák–szerb gazdasági kapcsolatok történetéhez.)

ÖO, 1978 : 4. 477–482.

Az 1783-as felkelés előtti évtized szerb gazdasági helyzetéről, az osztrák kereskedelempolitikáról, a szerb–osztrák árucserre minőségéről és mennyiségéről ír a szerző.

BERINDEI, D.: Die südosteuropäischen Völker und die Orientkrise. (A délkelet-európai népek és a keleti válság.)

ÖO, 20. 1978 : 3. 407–420.

A keleti válság 100. évfordulója alkalmából áttekintést ad a szerző a délkelet-európai népek szabadságküzdelméről és nemzeti mozgalmáról a török uralom ellen a XIX. században, az 1804-es szerb felkeléstől a berlini kongresszusig.

NIKIĆ, A.: Der Aufstand in der Herzegowina 1875/78, dargestellt auf Grund von Archivmaterial der Katholischen Kirche. (Az 1875/78-as hercegovinai felkelés, a katolikus egyház levéltári anyagai alapján.)

SF, 37. 1978. 69–91.

A szerző a római Congregatio de propaganda fide és a ferencesrendi levéltár, valamint több más ferencesrendi kolostor (Mostar, Fojnica, Sutjeska) levéltári anyaga alapján mutatja be a felkelés okait, Ferenc József 1875-ös dalmáciai utazását, a felkelés kiterjedését és a felkelők követeléseit.

HARMSSEN, H.: Demografische Verluste Kroatiens 1941 bis 1946. (Horvátország demográfiai veszteségei 1941 és 1946 között.)

D, 1978. 4. 154–157. p.

Statistikai adatok.

ANGLIA

BATES, D. R.: The land pleas of William I's reign: Penenden Heath revisited. (Birtokperek I. Vilmos uralkodása idején. Penenden Heath ügyének újvizsgálata.)

BIHR, 123. t. 51. 1978 : máj. 1–19.

Az egyházi birtokok és privilégiumok helyzete a normann hódítás után. Új szempontok három, a Panenden-birtokperre vonatkozó jelentés szövegösszehasonlítása alapján.

- TURNER, R. V.: The miles literatus in twelfth- and thirteenth-century England: how rare a phenomenon? (A miles literatus a 12–13. századi Angliában. Milyen ritka jelenség?)
 AHR, 83. 1978 : 4. 928–945.
 A szerző azt a mítoszt kívánja aláírni, miszerint az írástudás mindig az egyházhoz kötődött a középkori Angliában, a világi funkciókat ellátó lovagok pedig írástudatlanok voltak. Szerinte a latin írásbeliség nagyobb volt köztük a feltételezettnél, a királyi adminisztráció inkább rájuk, mint az egyháziakra épült, és nem is a polgári származásúakra, akiknek eddig a laikus, nem latin írásbeliség fejlődését – a városok fejlődésével együtt – tulajdonították.
- ROBINSON, W. R. B.: Patronage and hospitality in early Tudor Wales: the role of Henry, earl of Worcester, 1526–49. (Pártfogás és hospitalitás Walesben a korai Tudor-korszakban: Henry, Worcester grófjának szerepe, 1526–49.)
 BIHR, 123. 51. 1978 : máj. 20–36.
 Egy vidéki főúr hatalma, egyedülálló társadalmi presztízse és politikai súlya az udvar vagy más nagybirtok befolyásától távoleső ország részben – tisztségei, jövedelmei – városi katonai jelentősége – családi, védnökségi kötelekeken alapuló familiárisi, tisztségviselői szervezete – a háztartásait fenntartó természetbeni szolgáltatások.
- BYMAN, S.: Ritualistic acts and compulsive behavior: the pattern of Tudor martyrdom. (Rituális cselekedetek és kötelező viselkedési formák: a Tudor-kori mártírság formái.)
 AHR, 83. 1978 : 3. 625–643.
 Miért szabályozta hitéletét a különben megvetett katolikus rítusok szerint az a 300 angol protestáns reformer, akit 1531 és 1558 között a máglyára küldtek? A lélektani elemzés arra mutat, hogy a mártírság vállalását próbálták így megkönnyíteni, az öngyilkosság vádját elkerülni. Mártírságuk a boldog túlvilágba való átlépést jelentette számukra.
- REAY, B.: The Quakers, 1659, and the restoration of the monarchy. (A quakerok, 1659 és a monarchia restaurációja.)
 H, 63. 1978 : 208. 193–213.
 1659 többek között a félelem éve is volt Angliában. A pánikhangulat egyik eleme a quaker veszedelemtől való félelem volt. A szószékről és írásban terjesztett gyanakvás nem a forradalomnak, hanem a reakciónak kedvezett.
- HORSBAM, Eric J.: Capitalisme et agriculture: les réformateurs écossais au XVIIIe siècle. (Kapitalizmus és mezőgazdaság: a skót reformátorok a XVIII. sz.-ban.)
 AESC 33. 1978 : 3. 580–601.
- HEATHER, T. M.: „Prison palaces”: a re-appraisal of early Victorian prisons. 1835–77. (Börtönpaloták: a korai viktoriánus börtönök újraértékelése. 1835–1877.)
 BIHR, 123. t 51. 1978 : máj. 60–70.
 A viktoriánus büntető- és börtönrendszer ideológiai elképzelései – a Pentonville-i minta-börtönösszevetés a korszak „szegényeinek” lakáviszonyaival.

GIBBON, P. – CURTIN, C.: The stem family in Ireland. (A „nagycsalád” Írországban.)
CSSH, 20. 1978 : 3. 429–447.

A háromgenerációs, egyenesági öröklést szabályozó családtípus jellemzőit és irodalmát elemzi a cikk a 19. sz. utolsó és a 20. sz. első évtizedeiben. Ez a családstruktúra elsősorban a vidékre volt jellemző és egy különleges gazdasági konstelláció terméke volt.

DOHERTY, J.-C.: Ein grosser Mann mit vielen Fehlern. Winston Churchill in der neuesten Forschung. (Egy nagy ember sok hibával. Winston Churchill a legújabb kutatásban.)

GWU, 1978 : 7. 409–427.

A szerző a 60-as évek végén és a 70-es években megjelent kiadványok alapján írta tanulmányát, bemutatja Churchill gondolatvilágát, politikai pályafutását, álláspontját.

BELGIUM

NICHOLAS, D.: Structure du peuplement, fonctions urbaines et formation du capital dans la Flandre médiévale. (A lakosság struktúrája, városi funkciók és a tőkeképzés a középkori Flandriában.)

AESC, 33. 1978 : 3. 501–522.

A tanulmány a flamand városokat a XI. és XII. sz.-ban vizsgálja.

FRANCIAORSZÁG

LEWIS, A. W.: Anticipatory association of the heir in early Capetian France. (A trónörökös előzetes társuralkodóvá tétele a korai Capeting Franciaországban.)

AHR, 83. 1978 : 4. 906–927.

A 987-től 1179-ig tartó szokást látszólag a trón öröklődésének bizonytalansága tette szükségessé, amit számos európai analógia is alátámaszt. Nem lehet azonban ebből általános következtetéseket levonni a korabeli királyság stabilitására, jellegére stb., mert mindegyik esetben mások voltak a lépés indítékai, előidézői.

GUÉNÉE, B.: Les généalogies entre l'histoire et la politique: la fierté d'être Capétien, en France, au Moyen – Âge. (Genealógiák a történelem és a politika között: A Capet-házból származók büszkesége Franciaországban a középkorban.)

AESC, 33. 1978 : 3. 450–477.

Genealógiai tanulmány a Capet családról a X. és XII. sz.-ra vonatkozóan.

HOLLISTER, C. W. – BALDWIN, J. W.: The rise of administrative kingship: Henry I and Philip August. (Az adminisztratív királyság kialakulása: I. Henrik és Fülöp Ágost.)

AHR, 83. 1978 : 4. 867–905.

A 12. század elején élt angol és a 12–13. század fordulóján élt francia király

hasonló problémákkal küzdött és hasonló megoldást talált. A meghódított és csatolt területeken nemcsak a már meglévő államgépezetet használták az új célok érdekében, hanem új, közigazgatási intézményeket is létrehoztak. Újításaik unokáik idején értek igazán be.

- HENNEMANN, J. B.:** The military class and the French monarchy in the late Middle Ages. (A katonáskodó osztály és a francia monarchia a késő középkorban.) AHR, 83. 1978 : 4. 945–965.
A százéves háború idején alapvető fordulatot vett a francia történelem, a politikai és katonai elit együttműködése révén indult meg az új irányba. Ehhez a királyi hadsereg kellő anyagi eszközei és a nemesség támogatása volt szükséges. A királyi pénzügyi rendszer és a nemesség politikai állásfoglalásának vizsgálatát a katonai szervezet és az adórendszer felderítése teszi lehetővé a szerző számára.
- CONTAMINE, P.:** Les fortifications urbaines en France à la fin du Moyen Age: aspects financier et économiques. (A városi erődítmények Franciaországban a középkor végén: pénzügyi és gazdasági szempontok.) RH, 527. 1978 : júl.–sept. 23–47.
- FITCH, N.:** The demographic and economic effects of seventeenthcentury wars: the case of the Bourbonnais, France. (A 17. századi háborúk demográfiai és gazdasági kihatásai: a francia Bourbonnais tartomány esete.) R, 1978 : 2. 181–206.
A cikk el kívánja különíteni a Harmincéves Háború közvetlen és közvetett hatását. Elemzi a korszak kezdetén a tartományban fennálló birtokviszonyokat, a hadviselés jellegét és számszerű adatokkal szolgál a paraszti adósságokról, tulajdon adás-vételekről és bérletekről. Végül levonja a demográfiai tanulságokat. A fő szempont mindvégig a terület átalakulása feudális gazdaságból kapitalistává.
- MARTIN, O.:** Prosélytisme et tolérance à Lyon, du milieu du XVII. siècle à la Revocation de l'Édit de Nantes. (Térítés és vallási türelem Lyonban a XVII. sz. közepétől a Nantes-i Ediktum visszavonásáig.) RHMC, 25. 1978 : 2. 306–320.
Lyon katolikus közösségének nem sikerült magába beolvasztania a protestánsokat, mert itt gyakorlatban élt az az elv, hogy mindenki abban a közösségekben éljen, amelybe beleszületett. Később egyes katolikus körök is hangsúlyozták a lelkiismereti szabadságot.
- LABROUSSE, E.:** A view of the allocation of agricultural expansion among social classes. (Egy nézet a mezőgazdasági növekedés megosztásáról a társadalmi osztályok között.) R, 2. 1978 : 2. 149–178.
A cikk Braudel – Labrousse: Histoire économique et social de la France c. könyv második kötetének egyik fejezete. A 18. századi különböző francia agrárrétegek helyzetét, a munkából és a javakból való részesedését elemzi.

- ROCHE, D.: *Négoce et culture dans la France du XVIIIe siècle.* (Kereskedelem és kultúra a XVIII. sz.-i Franciaországban.)
 RHMC, 25. 1978 : 3. 375–395.
 Az akadémiákban megtalálható polgárság és a nagykereskedelemmel foglalkozó polgárok gondolkodásmódjának összefüggése. A kereskedelem helye a francia Encyklopédiában.
- ROCHE, D.: *Lumières et engagement politique: la coterie d'Holbach dévoilée.* (Felvilágosodás és politikai elkötelezettség: a leleplezett Holbach-klikk.)
 AESC, 33. 1978 : 4. 720–728.
 Holbach szerepe a forradalom előtti titkos társaságokban, eszmei kapcsolatai a felvilágosodás vezető egyéniségeivel.
- BRAMBILLA, E.: *Professioni giuridiche e mobilità sociale nella Francia prerivoluzionaria.* (A jogi foglalkozások és a társadalmi mobilitás a forradalom előtti Franciaországban.)
 SSt, 1978 : 4. 819–830.
 Az Ancien Régime társadalmi rétegződése – a régi nemesség és az új, hivatalnok-eredetű elit kapcsolatai – a képzettség szerepe.
- BURSTIN, H.: *Conflitti sul lavoro e protesta annonaria a Parigi alla fine dell'ancien régime.* (Munkaügyi konfliktusok, a közellátás miatti tiltakozások Párizsban az ancien régime végén.)
 SSt, 1978 : 4. 735–775.
 A párisi külvárosok forrongásainak szerepe a francia forradalom kitörésében.
- HERMANT, D.: *Destructions et vandalisme pendant la Révolution française.* (Rombolások és vandalizmus a francia forradalom alatt.)
 AESC, 33. 1978 : 4. 703–719.
 A cikk bemutatja a különböző pártállású történészek véleményének alakulását ezzel a kérdéssel kapcsolatban a kortárs szerzőktől egészen a XX. sz.-i történészekig.
 A cikk második felében a szerző azt bizonyítja, hogy a vandalizmus kifejezés 1795 után már elveszti aktualitását, egy más lezárult korszakot jelent. A győztes burzsoázia a pusztítást, a vandalizmust az 'alsóbb néposztályokhoz' köti.
- De FRANCESCO, A.: *Montagnardi e sanculotti in provincia: il caso lionese (agosto 1792-mag 1793).* („Hegypártiak” és sansculotte-ok a vidéken: Lyon esete. 1792 aug.–1793. máj.)
 SSt, 19. 1978 : 3. 589–626.
 A lyoni felkelés okai, a Páris és a vidék közötti politikai ellentét és szakadás gyökerei.
- PAILLARD, Y.-G.: *Fanatiques et patriotes dans le Puy-de-Dôme.* (Fanatikuskok és hazafiak Puy-de-Dome-ban.)
 AHRF, 50. 1978 : 3. 372–404.

Puy-de-Dôme-ban a rendszeres dekrisztianizálás 1793 őszén, elsősorban Couthon vezetésével játszódott le. A forradalmárok és az alkotmányos papság közötti törés már korábban kezdett kialakulni a helyi antiklerikalizmus, sőt mondhatni antikrisztianizmus terjedésével egyidejűleg. A cikk ismerteti ennek a szakadásnak a lépcsőfokait, a hivatalos dekrisztianizáció állomásait és az ebben szerepet játszó főbb személyiségek röpiratait.

BIANCHI, S.: La dechristianisation de l'An II. Essai d'interprétation. (A II. évi dekrisztianizálás. Értelmezési kísérlet.)

AHRF, 50. 1978 : 3. 341–371.

A II. évi dekrisztianizálás a francia nép kollektív mentalitásának alakulását mutatja a keresztény egyházzal szemben. 1793-ban ez a népi mozgalom megbukott, de sok szempontból előre meghatározza a XIX. sz.-i antiklerikalizmus alakulását.

BIOU, J.: La théorie politique de Rousseau. L'homme et le citoyen. (Rousseau politikai elmélete. Az ember és a polgár.)

AHRF, 50. 1978 : 4. 501–533.

Rousseau politikai elméletét teljes koherencia jellemzi. Az ember és polgár viszonyát a cikk az Emile-ben és a Társadalmi szerződésben vizsgálja.

RARNY, R.: Les aristocrates et Rousseau dans la Révolution. (Az arisztokraták és Rousseau a forradalomban.)

AHRF, 50. 1978 : 4. 534–568.

A forradalom alatt megjelent pamfletek Rousseau-t azzal vádolják, hogy voltaképpen az arisztokraták kiszolgálója volt. A cikk a Társadalmi szerződés alapján magyarázza viszonyát az arisztokráciához.

DORIGNY, M.: Les Girondins et Rousseau. (A girondisták és Rousseau.)

AHRF, 50. 1978 : 4. 569–583.

A girondisták viszonya Rousseauhoz a tulajdon, a nép és az állam szerepének kérdésében.

REVAULT-A. M.: Rousseau et le jacobinisme: pédagogie et politique. (Rousseau és a jakobinizmus: pedagógia és politika.)

AHRF, 1978 : 4. 584–607.

(A cím ben a pedagógia voltaképpen a jakobinus politika nevelő, pedagógiai jellegét jelenti.) A cikk vizsgálja a politikának, mint tudománynak és gyakorlatnak a szerepét a jakobinus ideológiában és Rousseau műveiben.

GOBEL, G. – SOBOUL, A.: Audience et pragmatisme du Rousseauisme: les Almanachs de la Révolution. (Olvasóközönség és pragmatizmus: A Forradalom Almanachjai.)

AHRF, 50. 1978 : 4. 608–640.

Az almanachok és a benne megjelenő rousseau-iánus nézetek 1788- és 1795 között csak támogatták a politikai és társadalmi harcokat, amelyeket a polgárság különböző rétegei folytattak.

- DELON, M.: 1878: un centenaire ou deux? (1878 egy centenárium vagy kettő?)
 AHRF, 50. 1978 : 4. 641–663.
 Voltaire és Rousseau viszonyának értelmezése haláluk százéves évfordulója alkalmából (a XIX. sz. második felében).
- MENDELS, F. F.: La composition du ménage paysan en France au XIXe siècle: une analyse économique du mode de production domestique. (A paraszti háztartás szerkezete a XIX. sz.-i Franciaországban: a házi termelési mód gazdasági elemzése.)
 AESC, 33. 1978 : 4. 780–794.
 A cikk célja az, hogy bemutassa a paraszti háztartások családi szerkezetének alakulását Franciaország mezőgazdasági jellegű vidékein 1856-ban. A konzervatív vidékeken a birtok nagysága meghatározó volt a család szerkezetének alakulásában is, míg a „merkantilistább” jellegű vidékeken a birtok nagyságának ide vonatkozó hatása elhanyagolható.
- FREY, M.: Du mariage et du concubinage dans les classes populaires à Paris (1846–1847). (A házasság és az élettársi kapcsolat a népi osztályokban Párizsban (1846–1847).)
 AESC, 33. 1978 : 4. 803–829.
 A házasság és az együttélés problémájával kapcsolatban a szerző a Société de Saint-Francois Régis dokumentumait használta fel. Ez a forrás elsősorban két szempontból ad tájékoztatást: a házassági és élettársi kapcsolat relatív stabilitását, valamint a házaspárok és az élettársak társadalmi- foglalkozási összetételét adja meg.
- ZYLBERBERG-HOCQUARD, M. H.: Les ouvriers d'État (Tabacs et Allumettes) dans les dernières années du XIXe siècle. (Állami munkások a dohány és gyufaiparban a XIX. sz. utolsó éveiben.)
 MS, 1978 : 4. 87–108.
- PERROT, M.: Une naissance difficile: la formation de la classe ouvrière lyonnaise. (Nehéz születés: a lyoni munkásosztály kialakulása.)
 AESC, 33. 1978 : 4. 830–837.
 A lyoni munkásság társadalmi viszonyainak vizsgálata a XIX. sz. végén és a XX. sz. elején.
- TILLY, L.: Structure de l'emploi, travail des femmes et changement démographique dans deux villes industrielles: Anzin et Roubaix, 1872–1906. (Foglalkoztatási szerkezet, női munka és demográfiai változások két ipari városban: Anzin és Roubaix, 1872–1906.)
 MS, 1978 : 4. 33–58.
 A cikk a nők munkavállalásának a család szerkezetére és a termékenység alakulására gyakorolt hatását vizsgálja. Megvizsgálja azt a kérdést, hogy milyen kapcsolat van a nők bér munkába állása és a népszaporulat csökkenése között.

MARTIN-FUGIER, A.: La fin des nourrices. (A dajkaság vége.)

MS, 1978 : 4. 11–32.

Az 1865-ös évektől az igen magas gyermekhalandóság a dada-kérdésből már szinte nemzeti kérdést csinál. A törvényes és az orvosi ellenőrzés, a higiénia fejlődése, valamint az a propaganda, amelyet azért folytatnak, hogy az anyák maguk szoptassák gyerekeiket, hozzájárul ahhoz, hogy a XIX. sz. végére eltűnjenek a dajkák.

PERROT, M.: De la nourrice à l'employée. Travaux de femmes dans la France du XIXe siècle. (A dadától az alkalmazottig. Női munkák Franciaországban a XIX. sz.-ban.)

MS, 1978 : 4. 3–10.

Bevezető, összefoglaló cikk a XIX. sz.-i női munkáról. Mivel az egész folyóirat ezzel a témával foglalkozik, a szerző csak vázolja a főbb kérdéseket.

LESSELIER, C.: Employées de grands magasins à Paris (avant 1914). (Nagyáruházi alkalmazottak Párizsban (1914 előtt).)

MS, 1978 : 4. 109–126.

A Bon Marché és a Pintemps nagyáruházak levéltári anyagát használja fel. Vizsgálja azt, hogy milyen rétegekből kerültek ki ezek az alkalmazottak, milyen volt munkájuk és a velük betartott munkafegyelem.

BECKER, J.-J.: L'opinion publique française et les débuts de la guerre de 1914.

(A francia közvélemény és az 1914-es háború kezdete.)

MS, 1978 : 3. 63–74.

A francia közvéleményt a háború elején alig befolyásolta a nacionalizmus.

A háború kezdetén az összetartozást az váltotta ki, hogy a franciák agresszió áldozatának érezték magukat.

DUTTON, D.: The Union Sacrée and the French cabinet crisis of October 1915.

(Az Union Sacrée és az 1915 októberi francia kormányválság.)

ESR, 8. 1978 : 4. 411–24.

A háborús veszély felmerülésekor létrehozott belső politikai egységfront, az Union Sacrée csak ideig-óráig teremtett nyugalmat, a háború elhúzódásával a politikai és katonai vezetés belső problémái újra kiütköztek.

AVIV, I.: Le PCF dans le système français des années 1930 à la fin de la IVe

République. (Az FKP az 1930-as évek politikai szisztemájában a IV. Köztársaság végén.)

MS, 1978 : 3. 95–102.

BERGOUNIOUX, A.: Le néo-socialisme. Marcel Déat : réformisme traditionnel ou esprit des années trente. (Az újszocializmus. Marcel Déat: hagyományos reformizmus vagy a harmincas évek szelleme.)

RH, 528. 1978 : okt.–dec. 389–412.

Déat, a szocialista szociológus és politikus 1933-ban alakítja meg a Neo-szocia-

lista pártot. 1934-ben szakít a szocialista eszmékkel és a fasizmus irányában tájékozódik.

CARLES, Cl.: La „corniche de Montpellier” de 1939- a 1942. (A Montpellier-i csoport 1939–1942-ig.)

RHDGM, 28. 1978 : okt. 7–28.

A „corniche” a francia diák argóban katonai iskolások csoportját jelöli. A különböző évfolyamok mentalitásának vizsgálata 1939 és 1942 között.

BAPTISTE, F.-A.: Le régime de Vichy à la Martinique. (A Vichy-i kormány Martinique-on.)

RHDGM, 28. 1978 : 3. 1–24.

A szerző 1940 és 1943 júniusa közötti időszakban vizsgálja levéltári források alapján Martinique helyzetét.

LARRIEU, J.: L'épuration judiciaire dans les Pyrénées- Orientales. (Bírósági tisztogatás a Kelet-Pireneusokban.)

RHDGM, 28. 1978 : okt. 29–45.

Az 1944-ben, a kollaboránsok ellen irányuló tisztogatás leírása, következtetések a Vichy-i rendszert támogatók társadalmi összetételére.

LENGYELORSZÁG

BISKUP, M.: Polen an der Ostsee im 16. Jahrhundert. (Lengyelország a Keleti tenger-nél a 16. században.)

ZHF, 1978 : 3. 293–315.

Lengyelország későközépkori és kora újkori történelmében rendkívül nagy szerepet játszott a Keleti-tengerrel való összetartozása, melynek döntő befolyása volt a nyugat-európai világhoz fűződő gazdasági, társadalmi és politikai, de kulturális kapcsolatok alakulására is. A szerző szintézisben ábrázolja Lengyelország kapcsolatainak problémáit a 15. sz. végétől 1586-ig és kiemeli a fő sajátosságokat.

WYCZANSKI, A.: Le paysan, la tenure et le bail en Pologne au XVIe siècle. (A paraszt, a telek és a bérlet a XVI. sz.-i Lengyelországban.)

AESC, 33. 1978 : 4. 772–779.

A parasztek telek utáni és egyéb jövedelmeinek vizsgálata. A bérletbe vehető tárgyak és a bérlet pénzübeli nagyságának bemutatása.

KOWAL, S.: Die Sozialstruktur Grosspolens im Zeitraum 1918 bis 1939. (Nagy-Lengyelország társadalmi struktúrája 1918–1939 között.)

JfG, 1978 : 1. 67–92.

Nagy-Lengyelország osztály- és rétegstruktúrája; a társadalmi struktúra a szintetikus gradiáció kritériumai alapján. („szintetikus gradiáció”: a lakosság vertikális felosztása társadalmi struktúrájuknak megfelelően.)

MOTYL, A. J.: The rural origins of the communist and nationalist movements in Wolyń *Województwo*, 1921–1939. (A kommunista és nacionalista mozgalom falusi gyökerei a volhiniai vajdaságban, 1921–1939.)
SR, 37. 1978 : 3. 412–420.

A zömmel ukrán lakosságú lengyel vajdaságban egyaránt erős befolyása volt az ukrán kommunistáknak és nacionalistáknak. A cikk arra keres választ, hogy a parasztságnak melyik rétege támogatta ezeket az irányzatokat, hiszen mindkettő egyaránt radikális megoldást kínált az ukrán parasztszok gazdasági, társadalmi és nemzeti bajaira.

LA TOURNELLE, Guy de: A Danzig de décembre 1934 à septembre 1939. (Danzigban 1934 decemberétől 1939 szeptemberéig.)

RHD, 92. 1978 : 3–4. 321–347.

Naplószerű feljegyzések az adott időszakból. A német politika hatása Danzigban.

NÉMETORSZÁG

DU BOULAY, F. R. H.: Law enforcement in medieval Germany. (Jogalkalmazás a középkori Németországban.)

H, 63. 1978 : 209. 345–355.

A széttagolt, 15. századi német területeken nem volt egységes jog, helyi törvények uralkodtak. A vitás kérdések rendezésének négy fóruma volt, ezek működésével foglalkozik a cikk.

DUCHHARDT, H.: Reichsritterschaft und Reichskammergericht. (Birodalmi lovagság és a Legfelsőbb Birodalmi Törvényszék.)

ZHF, 1978 : 3. 315–338.

A német birodalmi lovagság és a Legfelsőbb Birodalmi Törvényszék viszonyának elemzése, e viszony változásai, a XV.–XVIII. században.

HIPPEL, Wolfgang von: Bevölkerung und Wirtschaft im Zeitalter des dreissigjährigen Krieges. Das Beispiel Württemberg. (Népesség és gazdaság a 30 éves háború korában. Württemberg példája.)

ZHF, 1978 : 4. 413–448.

A 30 éves háború gazdasági következményeinek kérdése Németország 17. és 18. sz.-i gazdaságtörténetének kulcskérdése. Az erről a kérdéstről évtizedek óta folyó intenzív vita még máig sincs megnyugtatóan tisztázva. A Német Birodalmon belül Württemberg hercegséget érintette a legerősebben a háború, a szerző ezt a vidéket tanulmányozza.

WOLLSTEIN, G.: Scharnhorst und die Französische Revolution. (Scharnhorst és a francia forradalom.)

HZ, 227. 1978 : 2. 323–351.

(Gerhard Johann David von) Scharnhorst 1756–1813.

Porosz hadvezér, 1807–1810 között porosz hadügyminiszter, majd a vezérkar

főnöke. Az ő érdeme a porosz hadsereg teljes újjászervezése az általános védkötelezettség alapján.

A szerző úgy vázolja fel Scharnhorst politikai koncepcióját, hogy megvilágítja a francia forradalommal kapcsolatos reakcióját.

STARK, G. D.: The ideology of the German Burschenschaft generation. (A német Burschenschaft nemzedék ideológiája.)
ESR, 8. 1978 : 3. 323–48.

Az 1815–19-es széles körű diákmozgalom gyökereit, jellegét, elveit kutatja a cikk. Mennyiben volt ez generációs probléma és milyen helyet foglalt el a német eszme- és politikatörténetben.

HAUPTS, L.: Die liberale Regierung in Preussen in der Zeit der „Neuen Ära“. Zur Geschichte des preussischen Konstitutionalismus. (A liberális kormányzat Poroszországban az „Új éra” időszakában. A porosz alkotmányosság történetéhez.)
HZ, 227. 1978 : 1. 45–85.

Poroszország 1858 és 1862 között. Az „Új éra” politikája kiindulópontjának megvilágítása, a politikai erők mozgásának felvázolása.

SCHIEDER, T.: Richard Wagner. Das Reich und die Deutschen. Nach den Tagebüchern Cosima Wagners. (Richard Wagner. A Birodalom és a németek. Cosima Wagner naplói alapján.)

HZ, 227. 1978 : 3. 571–598.

Cosima Wagner naplói, amelyek több mint 2500 oldalban az 1869. jan. 1-től Richard Wagner haláláig terjedő időszakot ölelik fel, elsőrendű történelmi források.

ERDMANN, K. D.: Gustav Stresemann. Sein Bild in der Geschichte. (Gustav Stresemann. Képe a történelemben.)

HZ, 227. 1978 : 3. 599–616.

Gustav Stresemann (1878–1929) a Weimari Köztársaság egyik legjelentősebb politikusa, 1923-ban birodalmi kancellár, utána birodalmi külügyminiszter.

NEUMAN, R. P.: Working class birth control in Wilhelmine Germany. (Születésszabályozás a munkásosztály köreiből a vilmosi Németországban.)

CSSH, 20. 1978 : 3. 408–428.

HOMBURG, H.: Anfänge des Taylorsystems in Deutschland vor dem Ersten Weltkrieg. Eine Problemskizze unter besonderer Berücksichtigung der Arbeitskämpfe bei Bosch 1913. (A Taylor-rendszer bevezetésének kezdetei Németországban az első világháború előtt. Problémavázlat, különös tekintettel a Bosch-művekben történt 1913-as üzemi küzdelmekre.)

GG, 4. 1978 : 2. 170–195.

A szerző cikke elején ismerteti Taylor szcientista „the one best way”-munkaszervezési rendszerét, majd a Bosch művekben található adaptációs feltételeket. Részletesen elemzi a rendszer bevezetésének a gyári vezetésre és a szakszervezetek harcára gyakorolt hatását.

RUPIEPER, H.: Die freien Gewerkschaften und der Versailler Vertrag 1919–1923. (A szabad szakszervezetek és a versailles-i szerződés. 1919–1923.)
GWU, 1978 : 8. 482–499.

FELDMAN, G. D. – STEINISCH, I.: Die Weimarer Republik zwischen Sozial- und Wirtschaftsstaat. Die Entscheidung gegen den Achtstundentag. (A Weimari Köztársaság szociális- és gazdasági állam között. Döntés a nyolcórás munkanap ellen.)
AfS, 18. 1978. 353–439.

A Weimari Köztársaság egész időszaka alatt a legélesebb viták középpontjában állt a munkaidő hosszúságának kérdése. A szerzők behatóan vizsgálják a munkaidőkérdéssel összefüggő jelenségeket, a szakszervezeteket és szerepüket, a sztrájkokat és a munkaidővel kapcsolatos döntéseket. Külön tárgyalják a rajna-vesztfáliai nehézipart és a délnémet fémipart, az 1924-es májusi sztrájkot.

SCHULZE, H.: Stabilität und Instabilität in der politischen Ordnung von Weimar. Die sozialdemokratischen Parlamentsfraktionen im Reich und in Preussen. (Stabilitás és bizonytalanság a weimari köztársaság politikai rendszerében. A szociáldemokrata parlamenti frakciók a birodalomban és Poroszországban.)
VfZ, 26. 1978 : 3. 419–433.

REPGEN, K.: Über die Entstehung der Reichskonkordats-Offerte im Frühjahr 1933 und die Bedeutung des Reichskonkordats. Kritische Bemerkungen zu einem neuen Buch. (A birodalmi konkordátum-ajánlat keletkezése 1933 tavaszán és a konkordátum jelentősége. Kritikai megjegyzések egy új könyvhöz.)
VfZ, 26. 1978 : 4. 499–535.
R. Morsey: Der Untergang des politischen Katholizismus. Stuttgart 1977 c. könyvéhez fűz megjegyzéseket.

HERBST, L.: Die Krise des nationalsozialistischen Regimes am Vorabend des Zweiten Weltkrieges und die forcierte Aufrüstung. (A nemzetiszocialista kormányzat válsága a második világháború előestéjén és az erőltetett fegyverkezés.)
VfZ, 26. 1978 : 3. 347–393.
A szerző cikke Timothy W. Mason: Arbeiterklasse und Volksgemeinschaft. Dokumente und Materialien zur deutschen Arbeiterpolitik 1936–1939. Opladen 1975. (Munkásosztály és népközösség) c. forráskiadványának kritikája, amely az 1939-es németországi általános politikai helyzet elemzését is adja.

MEYER, M.: Musicology in the Third Reich: a gap in historical studies. (A zenetudomány a Harmadik Birodalomban: betöltendő hézag a történettudományban.)
ESR, 8. 1978 : 3. 349–364.
A zene kommunikatív szerepét, a zene szociológiáját, esztétörténeti stb. vonatkozásait elemzi a cikk. A zenetudomány szerepe, jellege teljesen feltáratlan téma a náci kultúrán belül, pedig mítoszteremtő aspektusa nagy szolgáltatokat tett a nemzetiszocialista ideológiának.

DE WITT, Thomas E.J.: The economics and politics of welfare in the Third Reich.

(A jólét gazdasági és politikai összetevői a Harmadik Birodalomban.)

CEH, 11. 1978 : 3. 256–278.

A náci jóléti politika azért vallott kudarcot, mert alárendelték a politikai és gazdasági szempontoknak. A szegényeket nem emelték ki a szegénységből, hanem adományokat, gyűjtéseket szerveztek nekik, így tartva mesterségesen alacsony szinten a bérköveteléseket és a fogyasztást. A rendszer számára az ígéretések mégis nagy politikai hasznot hoztak.

GRUCHMANN, L.: Ausgewählte Dokumente zur deutschen Marinejustiz im zweiten Weltkrieg. (Válogatott dokumentumok a német tengerészet igazságszolgáltatási gyakorlatából a második világháború idején.)

Vf Z, 26. 1978 : 2. 433–498.

A tengerészek által elkövetett katonai jellegű bűncselekmények kivizsgálásánál alkalmazott eljárási szabályokat ismerteti, néhány konkrét dokumentumot is bemutatva.

FLEMING, G.: Die Herkunft des „Bernadotte-Briefs“ an Himmler vom 10. März 1945.

(A Himmlernek írott „Bernadotte-levél“ keletkezéstörténete. 1945. március 10.)

VfZ, 26. 1978 : 4. 571–601.

A „Bernadotte-levél“ keletkezéstörténetét a Kersten és Bernadotte közötti ellentét bemutatásával helyezi új megvilágításba. A szemantikai és filológiai elemzés egyaránt kétséget támaszt a levél hitelességét illetően.

GRABBE, H.-J.: Die deutsch-alliierte Kontroverse um den Grundgesetzentwurf im Frühjahr 1949. (Ellentétek a németek és a szövetségesek között az alkotmánytervezet kapcsán 1949 tavaszán.)

VfZ, 26. 1978 : 3. 393–419.

Az alkotmányvita konkrét bemutatásán túl, részletes elemzés az amerikai katonai kormányzásnak a német politikai pártokkal való viszonyáról.

NSZK

BRAUNTHAL, G.: The Anglo-Saxon Model of Democracy in the West German Political Conscience after World War II. (A demokrácia angolszász modellje a nyugat-német politikai tudatban a II. világháború után.)

AS, 18. 1978. 245–278.

BRAUN, H.: Das Streben nach „Sicherheit“ in den 50er Jahren. Soziale und politische Ursachen und Erscheinungsweisen. (A „biztonságra“ törekvés az 50-es években. Társadalmi és politikai okok és megjelenési formák.)

AS, 18. 1978. 279–306.

A biztonságra való törekvés nem egy meghatározott történelmi kor specifikuma. A szerző a nyugat-német társadalom biztonságra való törekvését vizsgálja az ötvenes években.

RUDZIO, W.: Die ausgebliebene Sozialisierung an Rhein und Ruhr. Zur Sozialisierungspolitik von Labour-Regierung und SPD 1945–1948. (Az elmaradt államosítás a Rajna- és Ruhr-vidéken. A munkáspárti-kormány és a Német Szociáldemokrata Párt szocializálási politikájához 1945 és 1948 között.)
AfS, 18. 1978. 1–40.

ADAMSEN, H. R.: Faktoren und Daten der wirtschaftlichen Entwicklung in der Frühphase der Bundesrepublik Deutschland 1948–1954. (A gazdasági fejlődés tényezői és adatai az NSZK korai szakaszában, 1948–1954 között.)
AfS, 18. 1978. 217–244.

OLASZORSZÁG

ANSEMI, S.: Organizzazione aziendale, colture, rese nelle fattorie malatestiane, 1398–1456. (Szervezés, termelés, hozam a Malatesta-féle gazdaságokban, 1398–1456.)
QS, 39. 1978 : szept.–dec. 806–827.
A gabonakivitel fellendülése, megszervezése az Adria partvidékére – a feles- és bérleti rendszer formái.

GALASSO, G.: Civiltà materiale e vita nobiliare in un inventario calabrese del '500. (Anyagi kultúra és nemesi élet egy calabriai leltár alapján az 1500-as évekből.)
RSI, 90. 1978 : 4. 744–769.
Az agrár-eredetű feudális gazdagság városi javakká és a mindennapi élettel kapcsolatos tárgyakká való átalakulása a családok vidékről való elköltözése során – forrásanyag a nagy családok lakóhelyei berendezésére, felszerelésére, kezelésére vonatkozólag – ékszerek, értéktárgyak listája.

CHITTOLINI, G.: Alle origini delle „grandi aziende” della bassa lombarda. (A lombard síkság „nagybirtokainak” keletkezéséhez.)
QS, 39. 1979. szept.–dec. 828–844.
A birtokviszonyokban bekövetkezett változások a 15–16. század között, a csatornázás és öntözőgazdálkodás megindulásával – a kis- és középbirtokok eltűnése, a bérleti rendszer kialakulása.

TUCCI, U.: Les émissions monétaires de Venise et les mouvements internationaux de l'or. (A velencei pénzkibocsátás és az arany nemzetközi forgalma.)
RH, 527. 1978 : júl.–szept. 91–122.
Az Újvilágból és a Közel-Keletről a XVI–XVIII. században érkező arany és a Velencében vert aranypénz (zecchino) mennyiségének összefüggése.

PALLANTI, G.: Rendimenti e produzione agricola nel contado fiorentino: i beni del monastero di Santa Caterina, 1501–1689. (Hozam és mezőgazdasági termelés Firenze környékén: a Szent Katalin kolostor birtokai, 1501–1689.)
QS, 39. 1978 : szept.–dec. 845–864.
14 gazdaság gabona- és bortermelésének kvantitatív feldolgozása.

- LUTTAZZI-GREGORI, E.:** Un'azienda agricola in Toscana nell'età moderna: il Pino, fattoria dell'ordine di Santo Stefano (secoli XVI–XVII). (Egy toszkánai agrár-birtok az újkorban: a Pino, a Szent István rend uradalma (XVI–XVII. sz.)).
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 882–908.
 A tanulmányozott birtok termelésének, szervezésének, piacviszonyainak mikro-analízise – módszerek az uradalom konkrét gazdasági viszonyainak kvantitatív felmérésére.
- CATTINI, M.:** In Emilia orientale: mezzadria cinquecentesca e mezzadria settecentesca. Continuità o frattura? (Emilia keleti részében: tizenhatodik századi és tizen-nyolcadik századi felesgazdálkodás. Kontinuitás vagy törés?)
 QS, 13. 1978 : 3. 864–881.
 A földbirtokviszonyok stabilitása a tanulmányozott 3 évszázadban – a felesgazdaságoknak a termelési viszonyokhoz alkalmazkodó kezelése – a családok gazdasági helyzete és az agrártermékek helyi piaci – a felesvidékek piacainak funkciója.
- BONELLI CONENNA, L.:** Una fattoria maremmana: la Grancia di Grosseto dell'Ospedale di Santa Maria della Scala, 1648–1768. (Egy maremmai gazdaság: a Santa Maria della Scala kórház tulajdonában álló grossetoi Grancia uradalom. 1648–1768.)
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 909–936.
 A birtok extenzív, gabonatermelésre alapozott, konzervatív gazdálkodása a XVII. sz.-i gazdasági depresszió idején – a modernebb, takarmány-, szőlő- és gyümölcsstermeléssel kísérletező módszerek előli elzárkózás – a társadalmi differenciálódás folyamata.
- BASINI, G. L.:** L'azienda agraria del Monastero dei Santi Pietro e Prospero di Reggio Emilia, sec. XVII–XVIII. (A Reggio Emiliában lévő Szent Péter és Prosper kolostor mezőgazdasági üzeme.)
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 955–975.
 A termelési eredmények rövid- és hosszú távú dinamizmusának feldolgozása a gazdaság számadásai alapján.
- LANDI, F.:** Tecniche contabili e problemi di gestione dei grandi patrimoni del clero regolare ravenate nei secoli XVII e XVIII. (Számviteli technikák és kezelési problémák a ravennai szerzetesrendek vagyonánál.)
 QS, 39. 1978 : szept.–dec. 976–993.
 A nagybirtokok kezelésének formái, a számadások elemzésén keresztül a gazdálkodási mód eredményei, a felesgazdaságok természetbeni- és pénzjövedelmek kiszámításával a termelési módszerek összehasonlítása.
- DORIA, G. – SIVORI, G.:** Nell'area del castagno sulla montagna ligure: un'azienda tra la metà del seicento e la fine del Settecento. (A liguriai hegység gesztenye-övezetében: egy gazdaság a XVII. sz. közepe és a XVIII. sz. vége között.)
 QS, 13. 1978 : 3. 937–954.

Egy hegyvidéki, főleg erdőbirtok gazdálkodásának feldolgozása, – a bérleti szerződések, a parasztság eladósodásának felmérése – a termelési módszerekben bekövetkező változások, a befektetések, rezi és a jövedelmek mérlege.

COPPOLA, G.: La gestione di una proprietà agricola della pianura lombarda nella prima metà del XVIII secolo. (Egy agrárbirtok kezelése a lombard alföldön a XVIII. sz. első felében.)

QS, 39. 1978 : szept.–dec. 994–1010.

A milanoi kórház birtokában lévő uradalom bérlőinek gazdálkodási módszerei, próbálkozásai a termelékenység növelésére – a kórház támogatása a gazdasági krízisek idején.

MORASSI, L.: Un'azienda friulana nel secolo XVIII: la tenuta di Fagagna. (Egy friulii gazdaság a XVIII. században: a Fagagna uradalom.)

QS, 39. 1978 : szept.–dec. 1011–1035.

Fabio Asquini gróf törekvései 1747-ben örökölt, széttagolt birtokainak egyesítésére, gazdálkodási módszereinek újjászervezésére, új termelési ágak bevezetésére, a természetbeni járadékok és a nyereségrészesedés rendszerének kialakítására.

MANGIO, C.: Commercio marittimo e reggenza lorenese in Toscana. (Tengeri kereskedelem és a livornoi fennhatóság Toscanában.)

RSI, 90. 1978 : 4. 898–938.

Gazdaságpolitika, merkantilista rendeletek a XVIII. sz.-i Toscanában – a kereskedelmi tanács működése.

VISMARA, C. F.: L'abolizione delle missioni urbane dei gesuiti a Milano (1767). (A jezsuiták városi misszióinak megszüntetése Milanóban (1767).)

NRS, 62. 1978 : 5–6. 549–571.

A jezsuita missziók szerepe a XVI–XVII. században a tömegek vallási életének, lelki gondozásának irányításában – a milanoi kormány intézkedései a jezsuiták ellen.

MAZOHL-WALLNIG, B. – SAURER, E.: Lombardo-venetianische Studien. (Lombard-velencei tanulmányok.)

MIÖG, 1978 : 3–4. 365–415.

A tanulmány két részből áll:

I. Mazohl-Wallnig: Központi hatalom és helyi közigazgatás Lombard-velencében, 1848–1859.

II. Saurer: Ausztria és Lombard-Velence fogyasztási adójának összehasonlítása.

MAZOHL-WALLNIG, B.: „Hochverräter” und österreichische Regierung in Lombardo-Venetien. Das Beispiel des Mailänder Aufstandes im Jahre 1853. („Hazaárulók” és az osztrák kormányzat. A milánói 1853-as felkelés példája.)

MÖS, 31. 1978. 219–231.

Az 1853-as milánói felkelés után a politikai büntettek megtorlása Lombard-Velencében.

- BARGAGNA, B.:** *Problemi della mezzadria in Toscana negli anni della crisi agraria.* (A felelrendszertől a problémák Toscanában az agrárkrízis idején.)
SCo, t. 9. 1978 : dec. 807–842.
Az 1880-as évek válsága.
- NASCIMBENE, A.:** *Il movimento contadino in Lombardia dalla „Boi” al 1890.* (Paraszttömegmozgalom Lombardiában a Boi-tól 1890-ig.)
NRS, 62. 1978 : 5–6. 572–604.
Az 1880-as évek agrárválsága Lombardiában – protekcionista intézkedések a krízis leküzdésére – tömeges emigráció Amerikába – az agrármunkások tiltakozásai, sztrájkmozgalmai – a harcok szervezetté válása.
- SERRA, E.:** *Crispi, Pisani Dossi e le agenzie di stampa.* (Crispi, Pisani Dossi és a sajtóügynökségek.)
SCo, 1978 : 3. t. 9. 477–482.
Crispi tevékenysége a politikai hatalom és a sajtó közötti kapcsolatok lehetőségeinek kihasználására a XIX. sz. végén.
- SOLARI, F. S.:** *Lotte agrare a Molinella: 1905–1915.* (Agrárharcok Molinellában: 1905–1915.)
SCo, 1978 : dec. t. 9. 843–875.
Az Emilia tartományban folyó szervezett, céltudatos politikai harcok inkább jogi, mint gazdasági célkitűzései.
- MINASI, G.:** *L'attività illegale del PSI nel biennio 1919–20.* (A PSI (Olasz Szocialista Párt) illegális tevékenysége 1919–20 között.)
SCo, t. 4. 1978 : aug. 685–733.
A Nitti kormány alatti „vörös évek” forrongásai és baloldali szervezkedései – a forradalom kitörésének esélyei és akadályai.
- TOSCANO, M.:** *Lotte mezzadrili in Toscana nel primo dopoguerra (1919–1922).* (Felesbélők harcai Toscanában az első világháború után. 1919–1922.)
SCo, t. 9. 1978 : dec. 877–950.
A tárgyalt vidék agrárstruktúrája – a háború utáni politikai légkör – a felesbélők gazdasági helyzete – a felesszerződés feltételei a harcok megindulásakor – a fasiszmus térhódítása.
- STADERINI, A.:** *La Federazione Italia dei Consorzi Agrari (1920–1940).* (Az Olasz Földművelésügyi Szövetség. 1920–1940.)
SCo, 1978 : dec. t. 9. 951–1025.
Az egyesülés utáni korszak társadalmát átalakító mechanizmusok vizsgálata – az agrártömörülés domináns ideológiája – aktivitása – elhelyezkedése a fasiszta rendszerben.
- MORI, G.:** *Métamorphose ou réincarnation? Industrie, banque et régime fasciste en Italie, 1923–1933.* (Metamorfózis vagy reinkarnáció? Ipar, bank és fasiszta rendszer Olaszországban, 1923–1933.)

RHMC, 25. 1978 : 2. 235–274.

Ipari fejlődés és a bankok szerepe a 20-as, 30-as évek Itáliájában. Az I. R. I. (Istituto Mobiliare Italiano) szerepe.

STADERINI, A.: La politica cerealicola del del regime: Pimpostazione della battaglia del grano. (A kormányzat gabonapolitikája: a búzacsata bevetése.)

SCo, 1978 : 5–6. t. 9. 1027–1079.

Mussolini 1925-ben elindított programja a búza termelékenységének növelésére – a belső piacra való koncentrálás politikájának motívumai a fasiszta rendszerben.

FARINA, F. – MARANI, U.: Strutture monetarie e finanziarie dell'economia fascista. (Pénzrendszer és pénzügyi struktúra a fasiszta gazdaságban.)

QS, 39. 1979 : szept.–dec. 1036–1062.

A tárgyra vonatkozó legújabb irodalom kritikája – az 1926 és 1929 utáni pénzügyi intézkedések jelentősége.

MORGAN, Ph.: I primi podestà fascisti: 1926–32. (Az első fasiszta polgármesterek: 1926–32.)

SCo, 1978 : 3. 9. köt. 407–423.

Az új kormányzat strukturális változásai, a helyi autonómiákat, választott adminisztrációs szerveket felváltó, kinevezett polgármester funkciói.

FRASCANI, P.: Per la storia della stratificazione sociale in Italia: i ruoli dell'imposta di ricchezza mobile. (A társadalmi rétegződés történetéhez Itáliában: az ingóvagyonokra vonatkozó adó-lajstromok.)

QS, 39. 1978 : szept.–dec. 1063–1114.

Módszerek a társadalmi rétegződés kvantitatív vonatkozású kutatásához – a két háború közötti korszak jövedelmi adó-lajstromainak feldolgozása a középosztály rétegződésének rekonstruálására a fasiszta idején.

TOBIA, B.: Il problema del finanziamento della „Concentrazione d'Azione antifascista” negli anni 1928–1932. (A „Concentrazione d'Azione Antifascista” anyagi támogatásának problémája. (1928–32).)

SCo, 1978 : 3. t. 9. 425–474.

Az emigrációban élő antifasiszta tömörülés anyagi létalapja.

GATTO, E.: Ricordi della Resistenza a Venezia. (Visszaemlékezések a velencei ellenállás köréből.)

SCo, t. 9. 1978. aug. 737–766.

A keresztény alapokon álló szervezkedés megindulása a II. világháború idején, a „Democrazia Cristiana” mozgalom tevékenysége – az ellenállás vezető egyéniségei, – Velence felszabadulása.

BERTA, G.: Fra centrismo e centro sinistra: Olivetti e il Movimento di Comunità. (A centrizmus és a balközép között: Olivetti és a közösségi mozgalom.)

SSt, t. 19. 1978 : 3. 545–587.

Az 50-es évek reformkísérletei az Olivetti-művekben – a „Movimento di Comunità” társadalmi tartalma, elképzelései az ipari vállalkozások struktúrájának újrászervezéséről.

ROMÁNIA

BODEA, C.: Contemporary American recordings of Romania's unity and independence. (Korabeli amerikai feljegyzések Románia egységéről és függetlenségéről.)

EEQ, 12. 1978 : 3. 359–367.

Az amerikai újságírás kedvező képet festett az 1877–78-as függetlenségi harcokról a török ellen, az amerikai közvélemény megismerte és megszerette a román népet. Az ekkori újságok és újságírók tevékenységét ismerteti a cikk.

MOSKOFF, W.: Sex discrimination, commuting, and the role of women in Rumanian development. (A nemek közötti megkülönböztetés, az ingázás és a nők szerepe a román fejlődésben.)

SR, 37. 1978 : 3. 440–456.

Az 1944 utáni román fejlődés modellje az iparra koncentráció szovjet modell volt. A cikk első része azt mutatja be, hogyan alkalmazták a nőket a vidék stabilitásának létrehozásában, az ipar élelmezésében és kiszolgálásában. Ez a fejlődés csak tovább szélesítette a társadalmi szakadékot a férfiak és a nők között. A második rész szerint az aszimmetriához hozzájárult a női munkaerő más megítélése, valamint a változatlan viszonyok a családon belül.

SPANYOLORSZÁG

KRIEGEL, M.: La prise d'une décision: l'expulsion des juifs d'Espagne en 1492. (Egy döntés haszna: a spanyolországi zsidók kiűzése 1492-ben.)

RH, 527. 1978 : júl.–sept. 49–90.

A kiűlözés okainak, előzményeinek és következményeinek vizsgálata.

SZOVJETUNIO

BUSHKOVITCH, P.: Taxation, tax farming, and merchants in sixteenthcentury Russia. (Adózás, főadóbérlés és a kereskedők a 16. századi Oroszországban.)

SR, 37. 1978 : 3. 381–398.

A kereskedők 16. századi pénzügyi tevékenysége teremtette meg az alapjait későbbi politikai szereplésüknek, az adószedés és adóbérlés során szereztek gyakorlatot az ország politikai ügyeinek irányításához, kezeléséhez.

MAIER, L.: Wissenschaft und Staatsinteresse zur Zeit Peters des Grossen. Die Erschliessung Sibiriens und des Nordpazifik durch wissenschaftliche Expeditionen.

(Tudomány és államérdek Nagy Péter korában. Szibéria és az Északi-tenger feltárása tudományos expedíciókkal.)

ÖO, 20. 1978 : 3. 435–449.

A XVIII. sz. első felének expedíciói föltárták Szibéria természeti forrásait és összekötő útjait, új kikötőhelyeket és hajútakat kerestek és megalapozták az orosz flotta jelenlétét az Északi-tengeren.

MOWBRAY HAYWOOD, R.: The „ruler legend”: Tsar Nicholas I and the route of the St. Petersburg–Moscow railway, 1842–43. (A vonalzó-legenda: I. Miklós cár és a Szentpétervár – Moszkva közötti vasút útvonala, 1842–43.)

SR, 37. 1978 : 4. 640–650.

A cár állítólag vonalzóval húzta meg a vasútvonal helyét pillanatnyi elhatározásában. Az igazság az, hogy a döntést nagyon megfontolta és hosszú, nyílt vita előzte meg kormánykörökben. A cikk a legenda alakulását és a cár döntéshozatalának valódi menetét vizsgálja.

DIESTELMEIER, F.: Der russische Adel im 19. Jahrhundert. Ein Bericht über neuere Forschungen. (Az orosz nemesség a 19. sz.-ban. Beszámoló az újabb kutatásokról.)

IGO, 1978 : 3. 376–400.

ZELDIN, M.-B.: Chaadayev as Russia's first philosopher. (Csadajev, Oroszország első filozófusa.)

SR, 37. 1978 : 3. 473–480.

A cikk azt kívánja bizonyítani, hogy az orosz eszmetörténetben Csadajev az első, aki méltán nevezhető filozófusnak, filozófiája specifikusan orosz, bár több nyugati nézetet ötvöz a maga orosz álláspontjával.

HAGEN, M.: Zwischen Nationalitäten und Fraktionen – Alexander Baron Meyendorff (1869–1964). (Nemzetiségek és frakciók között – Alexander Meyendorff báró, 1869–1964.)

ZO, 1978 : 4. 588–615.

Alexander Meyendorff (1869–1964), báró, orosz politikus életrajza.

LEONCINI, F.: Il problema della Russia sovietica nell'Europa del primo dopoguerra. (Szovjetoroszország problémája az első világháború utáni Európában.)

SCo, 9. köt. 1978 : 3. 483–496.

Az európai politika ellentmondásos reagálása az Oroszországban végbement szocialista átalakulásra.

ADAMS, J. S.: Institutional change in the 1970s: the case of the USSR People's Control Committee. (Intézményes változások az 1970-es években: a szovjet Népi Ellenőrzési Bizottság.)

SR, 37. 1978:3. 457–472.

A nyugat számára elsődlegesen fontos a szovjet politikai rendszer haladási irányának megállapítása. Ehhez segít hozzá a Bizottság működésének elemzése, amelyből a fokozatos desztalinizációra és decentralizációra következtethetünk.

USA

BYRNES, R. F.: Archibald Cary Coolidge: a founder of Russian studies in the United States. (Archibald Cary Coolidge, az amerikai szovjetkutatás egyik megalapítója.)

SR, 37. 1978 : 4. 651–667.

Coolidge indította el az Oroszországgal és Kelet-Európával kapcsolatos kutatásokat és oktatást a Harvard egyetemen a századfordulón és így az USA más felsőoktatási intézményeiben is. Ez volt a Harvard történelmi tanszékének aranykora és ekkor (1893–1928) alapozódott meg nemzetközi hírre. Coolidge életét és munkásságát mutatja be a cikk.

DAVIS, M.: „Fordism” in crisis: a review of Michel Aglietta's *Régulation et crises: L'expérience des Etats-Unis*. (A „fordizmus” válsága: reflexió Michel Aglietta *Régulation et crises...* c. könyvére.)

R, 2. 1978 : 2. 207–269.

A mű elemzése során a cikk kifejti az amerikai kapitalizmus történetének kritikus pontjairól alkotott véleményét. A műnek csak részben sikerül kialakítani egy fogalmi struktúrát a 20. századi kapitalizmus fontosabb átalakulásainak elemzésére, de az USA gazdasági fejlődésével kapcsolatos vitában mégis jelentős. Corey (1934) műve óta még nem született ilyen bátor marxista gazdaságtörténelmi szintézis.

SMITH, T. L.: Religion and ethnicity in America. (Vallás és etnikum Amerikában.)

AHR, 83. 1978 : 5. 1155–1185.

A vallás és az etnikum kapcsolatának természetét, eredetét vizsgálja a cikk a modern városi és ipari társadalomban. Tagadja az etnikum és a nemzetiség azonosságát, vizsgálja az amerikai bevándorlók mentalitását, helyüket az Egyesült Államok társadalmában, gondolkodásában.

MEXIKO

MEYER, J.: Le catholicisme social au Mexique jusqu'en 1913. (A szociális katolicizmus Mexikóban 1913-ig.)

RH, 527. 1978 : júl.–szept. 143–159.

Az 1880-as évek után, jórészt a „*Rerum Novarum*” enciklika hatására születő kereszténydemokrácia, a keresztény szakszervezeti mozgalom és a Nemzeti Katolikus Párt megalakulásának története.

DÉL-AMERIKA

DUNCAN BARETTA, S. R. — MARKOFF, J.: Civilization and barbarism: cattle frontiers in Latin America. (Civilizáció és barbárság: a szarvasmarhatartás és a határok Dél-Amerikában.)

CSSH, 20. 1978 : 4. 587–620.

A cikk képet ad a latin-amerikai határok mentén a múlt század második felében és századunkban is meglévő erőszak kialakulásáról, a határterületek társadalmáról és gazdasági hasznosításáról, éa a határmenti speciális életforma átalakulásáról.

LEVINE, D. H.: Authority in Church and society: Latin American models. (A tekintély az egyházban és a társadalomban: a dél-amerikai modell.)

CSSH, 20. 1978 : 4. 517–544.

A mai Dél-Amerika hatalmas politikai, társadalmi változásai, egy „világi világkép” kialakulása önvizsgálatra és környezetével való kapcsolata felülvizsgálatára készíti az egyházat is.

AFRIKA

EICKELMAN, D. F.: The art of memory: Islamic education and its social reproduction. (Az emlékezés művészete: az iszlám oktatás és társadalmi újratermelése.)

CSSH, 20. 1978 : 4. 485–516.

A szerző Marokkó példáján ábrázolja azt a folyamatot, hogy korábban a vallási ismereteket szájhagyomány útján őrizték és adták tovább, a főleg ezek megszerzését szolgáló egyetemek pedig elit jellegűek voltak, az 1930-as évektől a fejben tartott tudás már nem ér többet az írott szövegek magyarázatánál és a vallás szakértője lehet más társadalmi rétegekből származó személy is.

TADDIA, I.: Problemi di storia del colonialismo francese nell’Africa Tropicale.

(A trópusi Afrika francia gyarmatosítása történetének problémái.)

SCo, 9. köt. 1978 : 3. 549–567.

Afrika történetének az európai kapitalizmus keretei között való tanulmányozása a legújabb gazdaságtörténeti munkákban.

ÁZSIA

ROSENFELD, H.: The class situation of the Arab national minority in Israel.

(Az arab nemzeti kisebbség osztályhelyzete Izraelben.)

CSSH, 20. 1978 : 3. 374–407.

Röviden bemutatja az arab nemzeti mozgalmakat vezető csoportok feudális-burzsoá vonásait és a palesztíniai cionizmusra jellemző szocialista munkás-ideológiát a brit mandátum idején. Zömmel az új arab osztályformáció létrejöttének körülményeit és a kisebbségi jogokért folytatott harc tartalmát elemzi abban az Izraelben, amely politikai és ideológiai eszközökkel próbálja eltagadni ezt az arab osztály- és nemzeti valóságot.